

2008 gruodžio 24

Nr. 24 / 312

Lietuvos
Katalikų Bažnyčios
informacijos centro
leidinys

ISSN 1392-6098

Bažnyčios žinios

Popiežius

- Benediktas XVI
Žinia Pasaulinės taikos dienos (2009 m. sausio 1 d.) proga 2

Bažnyčios dokumentai

- Tikėjimo mokymo kongregacija
Instrukcija *DIGNITAS PERSONAE* kai kuriais bioetikos klausimais 6

Bažnyčia Lietuvoje

- Konferencija apaštalo Pauliaus gimimo 2000-osioms
metinėms paminėti 18
Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas 19
Kaišiadorių vyskupijos kunigų susirinkimas 21
Panevėžio vyskupijos jaunimo adventinis susitikimas 22
Kaišiadorių vyskupijos *Caritas* metinė konferencija 23
„Praktinio gerumo akcija“ – atsvara niūriai kasdienybei 23

Homilijos

- MYLIMASIS SŪNUS
Kristaus Krikštas (B) 25
PAŠAUKTI VARDU
2 eilinis sekmadienis (B) 26

Bažnyčia pasaulyje

- Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 60-mečio minėjimas 27
Vatikanas patvirtino nuostatą dėl homoseksualumo 27
Popiežius pagerbė Nekaltai Pradėtąją 27
Benediktas XVI apie teologijos užduotį 28
Marijonai Romoje pradėjo Jubiliejinių atkūrimo metų minėjimą 28
Lurdo stebuklai 28

2008 metų turinys

- 2008 metų „Bažnyčios žinių“ turinys 29

Benediktas XVI

Žinia Pasaulinės taikos dienos (2009 m. sausio 1 d.) proga

KOVOTI SU SKURDU, STATYDINTI TAIKĄ

1. Ir šių naujųjų metų pradžioje norėčiau visiems palinkėti taikos ir šia savo žinia pakviesti apmąstyti temą „Kovoti su skurdu, statydinti taiką“. Jau mano garbingasis pirmtakas Jonas Paulius II 1993 m. žinioje Pasaulinės taikos dienos proga pabrėžė neigiamus išties tautų skurdo padarinius taikai. Skurdas išties yra vienas iš veiksnių, skatinančių ir sustiprinančių konfliktus, taip pat ir ginkluotus. Pastarieji savo ruožtu prisideda prie tragiškų skurdo situacijų tolesnio egzistavimo. Jonas Paulius II rašė: „Pasaulyje plinta <...> ir vis labiau didėja dar viena rimta grėsmė. Daugybė žmonių, maža to, ištiesios tautos šiandien gyvena didžiausiame skurde. Pastebimesnė taip pat tapo turtingųjų ir vargšų nelygybė ekonomiškai stipriose šalyse. Ši problema kyla žmonijos sąžinei todėl, kad vis daugiau žmonių gyvena sąlygomis, pažeidžiančiomis jų prigimtinių kilnumą ir dėl to pasaulio bendrijos tikrą ir darnią pažangą“ (1).

2. Tokiomis aplinkybėmis kovoti su skurdu reiškia rūpestingai apmąstyti sudėtingą globalizacijos reiškinį. Šitai apmąstyti svarbu jau metodologiniu požiūriu, nes tai verčia pasinaudoti ekonomistų bei sociologų įvairiais aspektais atliktų skurdo tyrimų vaisiais. Tačiau nuoroda į globalizaciją turėtų išsiskirti ir dvasine bei moraline reikšme ir skatinti žvelgti į vargšus sąmoningai atsižvelgiant į tai, kad visi yra įtraukti į vieną vienintelį dieviškąjį planą, būtent į pašaukimą statydinti vieną šeimą, kurioje visi – pavieniai asmenys, tautos ir nacijos – savo elgesį grįstų brolybės ir atsakomybės principais.

Vadovaujantis tokia perspektyva, būtina turėti platų bei apibrėžtą požiūrį į skurdą. Jei skurdas tebutų materialus reiškinys, jo pagrindiniams požymiams nusakyti pakaktų socialinių mokslų, padedančių mums matuoti daiktus remiantis pirmiausia kiekybiniais duomenimis. Tačiau žinome, jog yra nematerialaus skurdo formų, kurios nėra tiesioginis ir savaiminis materialinio vargo padarinys. Štai turtingose ir pažengusiose visuomenėse *matomi marginalizacijos reiškiniai* bei *santykiai, moralės ir dvasios skurdas*: tai viduje kryptį pametę žmonės, išgyvenantys, nepaisant ekonominės gerovės, įvairialypį stygių. Galvoje turiu, viena vertus, tai, kas vadinama „nepakankama plėtra“ (2) ir, kita vertus, neigiamus „pernelyg didelės plėtros“ padarinius (3). Iš akių taip pat neišleidžiu to, kad vadinamo-

siose „neturtingose“ visuomenėse ūkiui augti dažnai trukdo *kultūrinės kliūtys*, neleidžiančios tinkamai naudotis ištekliais. Juk akivaizdu, jog bet kuriai primesto skurdo formai rastiškos turi pagarbos transcendentiniam žmogaus asmens kilnumui stoka. Jei neatsižvelgiama į jo visą pašaukimą ir nepaisoma tikrosios „žmogaus ekologijos“ (4) reikalavimų, kelias atsiveria, kaip matyti kai kuriose srityse, į kurias norėčiau glaustai pasigilinti, iškreiptoms skurdo dinamikoms.

Skurdas ir moraliniai padariniai

3. Skurdas dažnai siejamas su *demografine raida* kaip jo priežastimi. Dėl to vyksta kampanijos gimstamumui apriboti; tarptautiniu mastu jos įgyvendinamos taip pat taikant metodus, negerbiančius nei moters kilnumo, nei sutuoktinių teisės patiemis atsakingai nuspręsti, kiek vaikų turėti (5), nei – kas dar blogiau – dažnai net teisės į gyvybę. Milijonų negimusių kūdikių sunaikinimas kovos su skurdu vardu iš tikrųjų yra pačių neturtingiausių žmonių pašalinimas. Įsidėmėtina, kad 1981 m. maždaug 40 proc. pasaulio gyventojų gyveno žemiau absoliučios skurdo ribos, tuo tarpu šiandien ši procentinė dalis praktiškai sumažėjo per pusę, o tautos, išsiskiriančios žymiu demografiniu prieaugiu, skurdą yra įveikusios. Tai rodo, kad išteklių skurdo problemai išspręsti būtų net ir daugėjant gyventojų. Kartu nevalia užmiršti, jog nuo Antrojo pasaulinio karo pabaigos iki šiandien žemės gyventojų padaugėjo keturiais milijardais, ir šis reiškinys daugiausia būdingas toms šalims, kurios kaip ekonomiškai galingos tarptautinėje arenoje pasirodė tik neseniai ir sparčiai pažangą išgyveno kaip tik dėl gyventojų gausos. Be to, tarp didžiosios ekonomiškai stiprių šalių didžiausiu plėtros potencialu išsiskiria tos, kuriose gimstamumas didžiausias. Kitaip tariant, pasitvirtina tai, kad gyventojai yra ne skurdo veiksnys, bet turtas.

4. Kita nerimą kelianti sritis yra *pandeminės ligos*, kaip antai, maliarija, tuberkuliozė ir AIDS; užklupusios darbingus gyventojus, jos smarkiai pablogina bendrąsias šalies sąlygas. Mėginimai apriboti šių ligų padarinius gyventojams ne visada duoda reikšmingų vaisių. Be to, pasitaiko, kad kai kurioms šalims, tapusioms šių pandemijų aukomis, norint imtis priemonių tenka pakelti spaudimą tų, kurie ekonominę pagalbą daro priklausomą nuo gyvybei priešiškos politikos įgyvendinimo. Visų pirma atkreiptinas dėmesys, jog su AIDS, dramatiška skurdo priežastimi, kovoti sunku, jei nesiimama moralinės problematikos, susijusios su viruso plitimu. Pirmiausia vykdytinos kampanijos siekiant mokyti, ypač jaunuolius, lytiškumo, visiškai atitinkančio asmens kilnumą; tokiomis iniciatyvomis jau pasiekta reikšmingų rezultatų – pristabdytas AIDS plitimas. Taip pat dė-

tinios pastangos, kad neturtingos tautos galėtų naudotis reikiama medikamentais bei gydymo būdais; tam būtina ryžtingai skatinti medicininius tyrimus ir terapines naujoves ir prirėkus lanksčiai taikyti intelektinės nuosavybės apsaugos tarptautines taisykles, idant visiems būtų galima laiduoti pagrindinę sveikatos priežiūrą.

5. Trečioji sritis, kuriai kovos su skurdu programose skirtinas dėmesys ir kurioje išryškėja esminis moralinis matmuo, yra *vaikų skurdas*. Skurdui ištikus šeimą, pažeidžiamiausios jo aukos yra vaikai: beveik pusė šiandien visiškai skurdžiai gyvenančiųjų yra vaikai. Apmąstant skurdą bei norint padėti tokiems vaikams, prioritetiniais laikytini netarpiškiausiai su jais susiję tikslai, kaip antai, rūpinimasis motinomis, auklėjimas, skiepų, medicininės priežiūros ir geriamojo vandens prieinamumas, aplinkos apsauga ir pirmiausia pastangos apsaugoti šeimą ir laiduoti pastovius santykius šeimos viduje. Šeimai silpnėjant, vaikams neišvengiamai daroma žala. Kur nėra moters ir motinos kilnumo apsaugos, ten vėlgi pirmiausia kenčia vaikai.

6. Ketvirtoji sritis, kuriai moraliniu požiūriu skirtinas ypatingas dėmesys, yra *santykis tarp nusiginklavimo ir plėtros*. Dabartinis išlaidų kariniams tikslams lygis pasaulyje kelia nerimą. Kaip jau esu pabrėžęs, „milžiniški materialiniai ir žmogiškieji ištekliai, skiriami karinėms išlaidoms bei ginklavimuisi, atimami iš tautų, ypač neturtingiausių ir labiausiai pagalbos laukiančių, plėtros projektų. Tai prieštarauja Jungtinių Tautų chartijai, įpareigojančiai tarptautinę bendriją ir pirmiausia valstybes taip *skatinti steigti bei sergėti pasaulio taiką bei tarptautinį saugumą, kad iš pasaulio žmogiškųjų bei ekonominių išteklių kuo mažiau būtų skirta ginklavimuisi* (26 str.)“ (6).

Toks būvis ne padeda, bet rimtai trukdo siekti tarptautinės bendrijos didžiųjų plėtros tikslų. Be to, per didelis karinių išlaidų didinimas gali grėsmingai paspartinti ginklavimosi varžybas, lemiančias nepakankamą plėtrą bei neviltį ir paradoksaliu būdu virstančias nestabilumo, įtampos ir konfliktų veiksmu. Mano garbingasis pirmtakas Paulius VI išmintingai pareiškė, kad „plėtra yra naujas taikos vardas“ (7). Todėl valstybės raginamos rimtai apmąstyti gilesniasias, dažnai neteisingumo įžiebtų konfliktų priežastis bei padėti jas šalinti drąsia savikritika. Santykių pagerėjimas turėtų leisti sumažinti ginklavimosi išlaidas. Sutaupytas finansines lėšas tada galima skirti plėtros projektams neturtingiausių ir labiausiai kenčiančių žmonių bei tautų labui: tokio pobūdžio dosnus įsipareigojimas yra įsipareigojimas puoselėti taiką žmonijos šeimoje.

7. Penktoji sritis, aktuali kovojant su materialiu skurdu, yra *dabartinė maisto produktų krizė*, kelianti grėsmę pa-

grindiniams poreikiams tenkinti. Ši krizė išsiskiria ne tiek maisto produktų stygiumi, kiek sunkumais juos pasiekti bei spekuliacijomis, taigi netinkamai koordinuota politinių ir ekonominių institucijų, pajėgiančių imtis poreikių bei kritinių situacijų problemos, veikla. Nepakankama mityba gali padaryti tautoms didelės psichinės ir fizinės žalos, atimdama iš daugybės žmonių jėgas, kurių reikia be ypatingos pagalbos iškopti iš skurdo. Tai taip pat didina nelygybę bei provokuoja smurtu virsti galinčias reakcijas. Visi duomenys apie santykinio skurdo raidą pastaraisiais dešimtmečiais rodo didėjantį atotrūkį tarp turtingųjų ir vargšų. Pagrindinės tokio reiškinių priežastys neabejotinai yra, viena vertus, technologinė kaita, kurios vaisiais pirmiausia naudojami didžiausias pajamas turintieji, ir, kita vertus, kainų dinamika, būdinga pramonės gaminiams, kurių kaštai didėja daug greičiau negu mažiau turtingų šalių turimų žemės ūkio produktų ir žaliavų kainos. Dėl šios priežasties didžiama neturtingųjų šalių gyventojų kenčia dėl dvigubos marginalizacijos – tiek dėl mažesnių pajamų, tiek dėl aukštesnių kainų.

Kova su skurdu ir globalinis solidarumas

8. Vienas geriausių būdų taikai statydinti yra į žmonijos didžiosios šeimos interesus orientuota globalizacija (8). Tačiau norint globalizaciją kontroliuoti tarp turtingų ir neturtingų šalių, taip pat turtingų šalių viduje reikia didelio *globalinio solidarumo* (9). Būtinai „bendras etikos kodeksas“ (10), kurio nuostatai būtų ne tik susitarimai, bet ir šaknytūsi prigimtiname įstatyme, Kūrėjo įrašytame į kiekvieno žmogaus sąžinę (plg. Rom 2, 14–15). Argi savo sąžinės gelmėse kiekvienas iš mūsų nejučiai raginimo prisidėti prie visuotinės gerovės ir socialinės taikos? Globalizacija pašalina tam tikrus barjerus, tačiau tai nereiškia, kad ji negali suręsti naujų; ji suartina tautas, tačiau artuma erdvės ir laiko matmeniu savaimė nesukuria tikrosios bendrystės ir autentiškos taikos sąlygų. Planetos vargšų marginalizacijai plėtojantis globalizacijai galima tik tada veiksmingai užbėgti už akių, kai kiekvienas žmogus jausis asmeniškai žeidžiamas pasaulyje esamų neteisybių ir su tai susijusių žmogaus teisių pažeidimų. Bažnyčia, kuri yra „artimos jungties su Dievu ir visos žmonių giminės vienybės ženklas bei įrankis“ (11), ir toliau dės pastangas, kad būtų įveikti neteisingumas bei nesupratimas ir imtas statydinti taikesnis ir solidaresnis pasaulis.

9. *Tarptautinės prekybos ir finansinių operacijų* srityje vyksta procesai, leidžiantys pozityviai koordinuoti ekonomiką ir prisidėti prie bendrųjų sąlygų gerinimo; tačiau šiandien yra ir priešingų, tautas skaldančių, jas į paribį stumiančių ir taip grėsmingas prielaidas karams ir konfliktams kuriančių procesų. Dešimtmečiais

iškart po Antrojo pasaulinio karo tarptautinė prekyba, turint galvoje prekes ir paslaugas, nepaprastai greitai išsiplėtė bei pasiekė istorijoje iki tol neregėtą dinamiką. Pasaulinė prekyba apėmė seniai industrializuotas šalis kartu su nemažai naujų, ekonomiškai stiprėjančių šalių, kurios įgijo daugiau reikšmės. Tačiau egzistuoja daug šalių, kuriose pajamos mažesnės ir kurios prekybos srauto atžvilgiu smarkiai marginalizuotos. Jų augimui pakenkė pastariesiems dešimtmečiams būdingas spartus kainų už pirminius produktus, sudarančius beveik visą jų eksportą, smukimas. Šiose – daugiausia Afrikos – šalyse priklausomybė nuo pirminių produktų eksporto ir toliau išlieka pagrindinis rizikos veiksnys. Čia norėčiau iš naujo paraginti visoms šalims suteikti vienodas galimybes prieiti prie pasaulinės rinkos ir vengti atstūmimo bei marginalizacijos.

10. Panašius svarstymus galima taikyti ir finansų pasauiui, dėl elektronikos plėtros ir pinigų srautų tarp įvairių šalių liberalizavimo tapusiam vienu pagrindinių globalizacijos reiškinio aspektų. Objektiviai svarbiausia finansinio pasaulio funkcija, būtent ilgalaikis investicijų ir per tai plėtros galimybių palaikymas, šiandien pasirodė kaip itin trapi: neigiamą poveikį jai daro tiek nacionalinės, tiek globalinės finansinių operacijų sistemos grįžtamieji padariniai – sistemos, besiremiančios itin trumpalaikė logika, kai siekiama vertės prieaugio iš finansinės veiklos ir dėmesys sutelkiamas į techninių įvairių rizikos formų valdymą. Ir naujausia krizė rodo, kad finansinėje veikloje kartais vadovaujamosi visiškai autoreferencine logika, visiškai neatsižvelgiant į visuotinę gerovę ilgalaikėje perspektyvoje. Pasaulio finansų maklerių apsiribojimas vien trumpalaikių tikslų siekimu mažina finansinės sistemos gebėjimą atlikti tilto tarp dabarties ir ateities funkciją ir remti ilgalaikių gamybos ir darbo galimybių radimąsi. Trumpais ir trumpiausiais terminais apsiribojanti finansinė sistema tampa pavojinga visiems, taip pat tiems, kuriems pavyksta pasipelnyti finansinės euforijos tarpsniais (12).

11. Iš visa to išplaukia, kad kova su skurdu verčia bendradarbiauti tiek ekonominiu, tiek ir teisiniu lygmeniu; toks bendradarbiavimas, siekiant įveikti minėtas problemas, leidžia tarptautinei bendrijai ir pirmiausia neturtینگoms šalims rasti tarpusavyje suderintų sprendimų bei juos įgyvendinti sukuriant ekonomikai veiksmingus teisinius rėmus. Tokia kova, be to, reikalauja ugdyti veiklias, bendra atsakomybe besiremiančias institucijas, remti kovą su nusikalstamumu ir skatinti teisėtumo kultūrą. Kita vertus, neneigtina, kad perdėm pagalbą akcentuojanti politika dažnai būna pagalbos neturtینگoms šalims priemonių žlugimo priežastis. Kaip tinkamas vidutinės trukmės ir ilgalaikis planas šiandien atrodo pastangos investuoti į žmonių švietimą ir papil-

domai plėtoti savitą iniciatyvos kultūrą. Ekonominei veiklai skleisti būtina palanki aplinka, tačiau tai nereikia, jog dėmesio nereikia skirti pajamų problemai. Nors pagrįstai ir pabrėžiama, kad pajamų vienam gyventojui didinimas negali būti vienintelis politinės ir ekonominės veiklos tikslas, vis dėlto nevalia užmiršti, jog tai yra svarbus įrankis siekiant kovoti su badu ir visišku skurdu. Vadovaujantis šiuo požiūriu, būtina atsisakyti iliuzijos, jog problemą būtų galima galutinai išspręsti vien perskirstant esamą turtą. Juk šiuolaikinėje ekonomikoje turto vertė daugiausia priklauso nuo gebėjimo gauti pelną dabar ir ateityje. Todėl, norint veiksmingai ir tvariai kovoti su materialiu skurdu, neišvengiamai būtina atsižvelgti į vertės kūrimą.

12. Galiausiai pirmutinį dėmesį skirti vargšams reiškia būtinybę tarptautinės rinkos veikėjams laikytis *teisingos ekonominės logikos*, institucijoms – *teisingos politinės logikos*, taip pat puoselėti *teisingą bendros atsakomybės logiką*, gebančią išryškinti vietinės ir tarptautinės pilietinės visuomenės reikšmę. Tarptautinės struktūros šiandien savaime pripažįsta pilietinės visuomenės ekonominių iniciatyvų ar vietinės savivaldos didelį vertingumą bei privalumą prisidedant prie išlaisvinimo bei įtraukimo į visuomenę tų gyventojų sluoksnių, kurie dažnai gyvena žemiau skurdo ribos ir sykiu oficiali pagalba juos sunkiai pasiekia. XX a. ekonominės raidos istorija moko, kad gera plėtros politika priklauso nuo žmonių atsakomybės ir rinkų, pilietinės visuomenės ir valstybių pozityvios sąveikos sukūrimo. Lemiamas vaidmuo šiame plėtros procese pirmiausia tenka pilietinei visuomenei, nes plėtra iš esmės yra kultūrinis reiškinys, o kultūra gimsta ir skleidžiasi tarp piliečių (13).

13. Kaip pabrėžė mano garbingasis pirmtakas Jonas Paulius II, globalizacija atsiskleidžia kaip labai dviprasmiška (14) ir todėl turi būti išmintingai vairuojama. Prie tokios išminties priskirtinas ir pirmutinis dėmesys šios žemės vargšų poreikiams, stengiantis įveikti dabartinę papiktinančią disproporciją tarp skurdo problemų ir numatomų priemonių joms spręsti. Tokia disproporcija egzistuoja tiek kultūriniu ir politiniu, tiek dvasiniu ir etiniu lygmeniu. Dažnai pasitenkinama išorinėmis ir praktinėmis skurdo priežastimis, neprasisiskverbiant iki tų, kurios gyvena žmogaus širdyje, kaip antai, godumas ir siauras akiratis. Plėtros, pagalbos ir tarptautinio bendradarbiavimo problemų kartais imamas neįtraukiant į tai žmonių, kaip grynai techninių klausimų, apsiribojant struktūrų planavimu, sutarčių dėl tarifų sudarymu ir anoniminio finansavimo organizavimu. Tuo tarpu kova su skurdu priklauso nuo vyrų ir moterų, gyvenančių tvirta brolybe bei gebančių globoti pavienius asmenis, šeimas ir bendruomenes autentiškos žmogiškosios brandos keliuose.

Pabaiga

14. Enciklikoje *Centesimus annus* Jonas Paulius II atkreipė dėmesį į būtinybę „atsisakyti mąstysenos, laikančios žemės vargšus – asmenis ir tautas – našta ir nepageidaujamais nelaimėliais, besikėsinančiais suvartoti tai, ką kiti pagamino“. Jis rašo: „Vargšai reikalauja teisės būti materialinių gėrybių dalininkais ir savo darbu prisidėti prie teisingesnio ir visiems laimesnio pasaulio statydinimo“ (15). Dabartiniame globalizuotame pasaulyje darosi vis akivaizdžiau, jog taika galima tik tai visiems laiduojant protingo augimo galimybę: iškreiptos netinkamos sistemos anksčiau ar vėliau visiems pateikia savo sąskaitą. Tad tik kvailystė gali paskatinti statyti paausuotos namus, kai aplink viešpatauja dykra ar nuosmukis. Vien globalizacija nepajėgi sukurti taikos, o dažnai netgi priveda prie susiskaldymų bei konfliktų. Ji veikiau išryškina poreikį – gilaus solidarumo, siekiančio kiekvieno ir visų gerovės. Šia prasme globalizacija laikytina palankia proga kovojant su skurdu įgyvendinti ką nors svarbaus ir teisingumui bei taikai atverti iki tol neįsivaizduotas galimybes.

15. Bažnyčios socialiniam mokymui nuo seno rūpėjo vargšai. Enciklikos *Rerum novarum* laikais tai pirmiausia buvo naujos industrinės visuomenės darbininkai; Pijaus XI, Jono XXIII, Pauliaus VI ir Jono Pauliaus II socialiniame mokyme pabrėžiamos naujos skurdo formos, socialinio klausimo horizontui išsiplėčiant iki pasaulinių matmenų (16). Toks socialinio klausimo globalinis išsiplėtimas traktuotinas ne tik kiekybiškai, bet ir kokybiškai, kaip gilesnis žmogaus ir žmonių giminės poreikių supratimas. Todėl Bažnyčia, įdėmiai sekdamą dabartinius globalizacijos reiškinius ir jų poveikį žmogaus skurdo formoms, atskleidžia naujus socialinio klausimo aspektus, ne tik jų plotį, bet ir gylį, ypač tų, kurie susiję su žmogaus tapatybe ir jo santykiu su Dievu. Tai socialinio mokymo principai, kuriais trokštama atidengti sąryšį tarp skurdo ir globalizacijos bei pakreipti veiklą taikos statydinimo linkme. Tarp šių principų pravartu artimo meilės primato šviesoje čia ypatingu būdu priminti „pirmiausia vargšams rodytiną meilę“ (17), nuo ankstyvosios Bažnyčios laikų paliudytą visos krikščioniškosios tradicijos (plg. *Apd* 4, 32–36; *1 Kor* 16, 1; *2 Kor* 8–9; *Gal* 2, 10).

„Kiekvienas negaišdamas teprisideda dalimi, kuria privalo“, – rašė Leonas XIII 1891 m. ir pridūrė: „Bažnyčia niekada ir jokių būdu nesiliaus dariusi savo darbo“ (18). Toks suvokimas ir šiandien lydi Bažnyčios veiklą vargšų atžvilgiu, juose ji mato Kristų (19), nes savo širdyje nuolatos girdi aidint taikos Kunigaikščio užduotį apaštalam: „*Vos date illis manducare* – Jūs duokite jiems valgyti“ (*Lk* 9, 13). Todėl, būdama ištikima

šiam savo Viešpaties raginimui, Bažnyčia visada nepaliaujamai teiks visai žmonių giminei postūmių kūrybiško solidarumo linkme, akindama aukoti ne iš pertekliaus, bet pirmiausia tam, kad „pasikeistų šiandienėje visuomenėje vyraujantys gyvenimo būdai, gamybos ir vartojimo modeliai bei įsitvirtinusios galios struktūros“ (20). Todėl Naujųjų Metų pradžioje visus Kristaus mokinius ir kiekvieną geros valios žmogų primygtinai raginu atverti širdį vargšų poreikiams ir padaryti visa, kas konkrečiai įmanoma, kad jiems būtų padėta. Juk aksioma: „Kovoti su skurdu, vadinasi, statydinti taiką“ išlieka nesugriaunamai teisinga.

Vatikanas, 2008 m. gruodžio 8 d.

BENEDICTUS PP. XVI

Nuorodos

- (1) Žinia 1993 m. Pasaulinės taikos dienos proga, 1.
- (2) PAULIUS VI. Enciklika *Populorum progressio*, 19.
- (3) JONAS PAULIUS II. Enciklika *Sollicitudo rei socialis*, 28.
- (4) JONAS PAULIUS II. Enciklika *Centesimus annus*, 38.
- (5) Plg. PAULIUS VI. Enciklika *Populorum progressio*, 37; JONAS PAULIUS II. Enciklika *Sollicitudo rei socialis*, 25.
- (6) BENEDIKTAS XVI. Laiškas kardinolui Raffaele Renato Popiežiškosios teisingumo ir taikos tarybos surengto tarptautinio seminario „Nusiginklavimas, plėtra ir taika. Visapusiško nusiginklavimo perspektyvos“ proga (2008 05 10).
- (7) Enciklika *Populorum progressio*, 87.
- (8) Plg. JONAS PAULIUS II. Enciklika *Centesimus annus*, 58.
- (9) Plg. JONAS PAULIUS II. Kreipimasis per audienciją Italijos darbininkų krikščionių sąjungai ACLI (2002 05 27), 4: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XXV, 1 [2002], 637.
- (10) JONAS PAULIUS II. Kreipimasis į Popiežiškosios socialinių mokslų akademijos visuotinį susirinkimą (2001 05 27), 4: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XXIV, 1 [2001] 802.
- (11) VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 1.
- (12) Plg. POPIEŽIŠKOJI TEISINGUMO IR TAIKOS TARYBA. Bažnyčios socialinio mokymo santrauka, 368.
- (13) Plg. ten pat, 356.
- (14) Kreipimasis per audienciją darbininkų profsąjungų vadovams (200 05 03), 2: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XXIII, 1 [2000], 726.
- (15) Nr. 28.
- (16) Plg. PAULIUS VI. Enciklika *Populorum progressio*, 3.
- (17) JONAS PAULIUS II. Enciklika *Sollicitudo rei socialis*, 42; plg. JONAS PAULIUS II. Enciklika *Centesimus annus*, 57.
- (18) LEONAS XIII. Enciklika *Rerum novarum*, 45.
- (19) Plg. JONAS PAULIUS II. Enciklika *Centesimus annus*, 58.
- (20) Ten pat.

Tikėjimo mokymo kongregacija

Instrukcija *Dignitas personae* kai kuriais bioetikos klausimais

Pratarmė

1. Kiekvieno žmogaus asmens kilnumas pripažintinas nuo prasidėjimo iki natūralios mirties. Šiuo pamatiniu principu išreiškiamas *didysis „taip“ žmogaus gyvybei*, todėl jis turėtų būti etinių apmąstymų apie šiandieniam pasaulyje vis svarbesnius biomedicininis tyrimus šerdis. Bažnyčios magisteriumas dažnai daro pareiškimus, kuriais siekia paaiškinti ir išspręsti moralinius klausimus šioje srityje. Ypač reikšminga buvo instrukcija *Donum vitae* (1).

Donum vitae mokymas visiškai tebegalioja tiek principų, kuriais jis remiasi, tiek moralinių vertinimų, kuriuos jis išreiškia, atžvilgiu. Tačiau biomedicininės technologijos, įdiegtos kritinėje žmogaus gyvybės ir šeimos srityje, iškėlė naujų klausimų, pirmiausia žmogaus embriono tyrimų, kamieninių ląstelių naudojimo terapiniams tikslams ir kitose eksperimentinės medicinos srityse. Į šiuos naujus klausimus būtina atsakyti. Mokslinės raidos šioje srityje sparta ir dėmesys tiems dalykams plačiuose viešosios nuomonės sluoksniuose sukėlė lūkesčių ir nerimą. Įstatymų leidžiamieji susirinkimai susilaukė prašymų priimti sprendimus reguliuoti šiuos klausimus įstatymu; kartais surengta ir platesnių konsultacijų.

Visa tai Tikėjimo mokymo kongregaciją paskatino parengti *naują doktrininę Instrukciją*, kurioje, vadovaujantis instrukcijoje *Donum vitae* pateiktais kriterijais, būtų aptarti kai kurie neseni klausimai, taip pat išnagrinėtos anksčiau gvildentos, tačiau papildomų paaiškinimų reikalaujančios problemos.

2. Rengdama tokią studiją, Tikėjimo mokymo kongregacija pasinaudojo Popiežiškosios gyvybės akademijos analize ir dėl šių klausimų mokslinių aspektų konsultavosi su daugybe ekspertų, kad galėtų jų imtis remdamasi krikščioniškosios antropologijos principais. Jono Pauliaus II enciklikose *Veritatis splendor* (2) ir *Evangelium vitae* (3), taip pat kituose Magisteriumo pareiškimuose pateikta aiškių nuorodų tiek dėl aptariamų problemų tyrimo metodo, tiek dėl to tyrimo turinio.

Dabartiniame daugiabriauniame filosofiniame bei moksliniame kontekste nemaža mokslininkų ir filosofų, vadovaudamiesi *Hipokrato priesaikos* dvasia, laiko medicinos mokslą tarnavimu trapiam žmogui, siekiant

gydyti ligas, palengvinti kančią ir būtinąją priežiūrą teisingu mastu padaryti prieinamą visiems žmonėms. Tačiau filosofijos ir mokslo pasaulyje sykiu esama ir žmonių, kurie į medicininės technologijos pažangą žvelgia tikrai iš eugeninės perspektyvos.

3. Pateikdama su biomedicininiais žmogaus gyvybės tyrimais susijusius principus ir moralinius įvertinimus, Katalikų Bažnyčia remiasi tiek proto, tiek tikėjimo šviesa ir siekia pateikti vientisą žmogaus bei jo pašaukimo viziją, gebančią įtraukti viską, kas žmogaus veikloje, taip pat įvairiose kultūrinėse be religinėse tradicijose, neretai rodančiose didelę pagarbą gyvybei, yra gera.

Magisteriumas taip pat nori tarti paramos ir padrašinimo žodį tiems, kurie laikosi požiūrio į kultūrą, anot kurio *mokslas nepamainomai tarnaujantis vientisam gyvybės gėriui ir kiekvieno žmogaus kilnumui*. Todėl Bažnyčia į mokslinius tyrimus žvelgia kupina vilties ir troškimo, jog daug krikščionių paskirs savo gyvenimą biomedicinos pažangai bei šioje srityje liudys savo tikėjimą. Ji, be to, tikisi, kad tokių tyrimų rezultatai bus prieinami ir neturto bei ligų kamuojamose pasaulio srityse, idant humanitarinės pagalbos sulauktų tie, kuriems jos labiausiai reikia. Galiausiai Bažnyčia trokšta artintis prie kiekvieno kūnu ar dvasia kenčiančio žmogaus, teikdama jam ne tik paguodą, bet ir šviesą bei viltį, leidžiančias prasmingai išgyventi negalios momentus ir mirtį – dalykus, tikrai esančius kiekvieno žmogaus gyvenimo dalimi ir glūdinčius kiekvieno asmens istorijoje bei atveriančius tą istoriją Priskėlimo slėpiniui. Bažnyčios žvilgsnis tikrai kupinas pasitikėjimo, nes „gyvybė triumfuos: tai patikima viltis mums. Taip, gyvybė triumfuos, nes gyvybės pusėje – tiesa, gerumas, džiaugsmas ir tikroji pažanga. Gyvybės pusėje – gyvybę mylintis ir ją dosniai dovanojantis Dievas“ (4).

Ši Instrukcija skiriama katalikų tikintiesiems, visiems ieškantiems tiesos (5). Ji suskirstyta į tris dalis: pirmojoje primenami kai kurie pamatinės svarbos antropologiniai, teologiniai ir etiniai elementai, antrojoje nagrinėjamos su prokreacija susijusios naujos problemos, trečiojoje gvildenamos naujos procedūros, susijusios su manipulavimu embrionais bei žmogaus genetiniu paveldu.

Pirmoji dalis. Antropologiniai, teologiniai ir etiniai žmogaus gyvybės ir prokreacijos aspektai

4. Pastaraisiais dešimtmečiais medicinos mokslas reikšmingai pažengė į priekį siekdamas suprasti žmogaus gyvybę jos pradinėmis stadijomis. Žmogaus biologinės struktūros ir žmogaus gimimo procesas dabar išmanomi geriau. Tai neabejotinai teigiamas ir reikšmingas dalykas, jei taip stengiamasi įveikti ar pataisyti patologijas ir

atkurti normalų žmogaus prokreacijos funkcionavimą. Kita vertus, šie dalykai neigiami ir negali būti taikomi, jei susiję su žmonių griovimu arba jei taikomos priemonės, prieštaraujančios asmens kilnumui, arba jei siekiama tikslų, priešingų visapusiškam žmogaus gėriui.

Žmogaus kūno nuo pat pirmųjų jo egzistencijos stadijų niekada nevalia laikyti vien ląstelių grupe. Embrioininis žmogaus kūnas laipsniškai vystosi pagal gerai apibrėžtą programą jam būdingo tikslo link; tai liudija kiekvieno kūdikio gimimas.

Pravartu priminti instrukcijoje *Donum vitae* nurodytus pamatinius etinius kriterijus, kuriais vadovaujantis vertintini visi moraliniai klausimai, susiję su žmogaus embrioną apimančiomis procedūromis: „Tad pradėtam žmogiškajam vaisiui nuo pat pirmojo jo egzistencijos momento, t. y. nuo tada, kai susiformuoja zigota, rodytina besąlygiška pagarba, morališkai priderama žmogui kaip kūno ir dvasios visumai. Žmogus gerbtinas ir traktuotinas kaip asmuo nuo prasidėjimo momento; todėl nuo to paties momento pripažintinos jo kaip asmens teisės, tarp kurių pirmoji vieta tenka kiekvieno nekalto žmogaus neliečiamai teisei į gyvybę“ (6).

5. Šis etinis principas, kurį protas geba suvokti kaip teisingą ir atitinkantį prigimtinių moralinių įstatymą, turėtų būti visų įstatymų šioje srityje pagrindas (7). Iš tiesų, kaip parodyta instrukcijoje *Donum vitae* remiantis tvirtais moksliniais įrodymais dėl žmogaus vystymosi tolydumo, juo suponuojama *ontologinio pobūdžio tiesa*.

Siekiant išvengti aiškiai filosofinio pobūdžio ištaros, instrukcijoje *Donum vitae* embrionas neapibrėžiamas kaip asmuo, tačiau joje vis dėlto nurodoma, jog tarp ontologinio matmens ir kiekvieno žmogaus ypatingos vertės egzistuoja esminis ryšys. Nors dvasinės sielos neįmanoma stebėti eksperimentiškai, mokslo išvados dėl žmogaus embriono yra „vertinga nuoroda į tai, kad naudojantis protu įmanoma išvelgti asmens buvimą žmogaus gyvybės pirmojo pasirodymo momentu: kaip žmogiškasis individas gali nebūti žmogiškasis asmuo?“ (8). Žmogaus tikrovė visą jo gyvenimo tarpsnį, iki ir po gimimo, neleidžia mums postuluoti nei prigimties pokyčio, nei moralinės vertės laipsniškumo, nes jai būdingas *visas antropologinis bei etinis statusas*. Todėl žmogaus embrionui nuo pačios pradžios būdingas asmens kilnumas.

6. Pagarba tokiam kilnumui rodytina kiekvieno žmogaus atžvilgiu, nes kiekviename jo kilnumas ir vertė įspausti neišdildomai. *Autentiškas žmogaus gyvybės ištakų kontekstas yra santuoka ir šeima*, kur ji pradedama abipusę vyro ir moters meilę išreiškiančiu aktu. Gim-

siančio vaiko atžvilgiu tikrai atsakinga prokreacija „turi būti santuokos vaisius“ (9).

Santuoka, gyvuojanti visais laikais ir visose kultūrose, „išties yra išmintingai ir apvaizdingai įsteigta Dievo Kūrėjo savo meilės kupinam planui tarp žmonių įgyvendinti. Todėl vyras ir žmona, vienas kitam save dovanodami – o toks dovanojimasis yra jiems būdingas ir išskirtinis – pasiekia asmenų bendrystę, kuria jie vienas kitą tobulina, ir pradėdami bei augindami naują gyvybę bendradarbiauja su Dievu“ (10). Vaisinga santuokine meile vyras ir moteris „parodo, kad jų santuokinis gyvenimas tikrai kyla iš nuoširdaus, viešai ištarto, abipusiškai įgyvendinamo ir gyvybei visados atviro *taip*. <...> Prigimtinis dorovės įstatymas, sudarantis tikros asmenų ir tautų lygybės pripažinimo pagrindą, vertas būti pripažintas versme, iš kurios išplaukia ir sutuoktinių priedermė gimdyti vaikus. Gyvybės perdavimas įrašytas gamtoje, o jos dėsniai yra tartum nerašyta norma, kurios visiems privalu paisyti“ (11).

7. Bažnyčia įsitikinusi, jog tai, kas žmogiška, tikėjimo ne tik priimama bei gerbiama, bet ir apvaloma, sukilninama ir išstobulinama. Dievas, sukūręs žmogų pagal savo paveikslą ir panašumą (plg. *Pr* 1, 26), apibūdino savo kūrinį kaip „labai gerą“ (plg. *Pr* 1, 3) ir vėliau prisiėmė jį savo Sūnuje (plg. *Jn* 1, 14). Įsikūnijimo slėpiniu Dievo Sūnus patvirtino žmogų sudarančių kūno ir sielos kilnumą. Kristus nepaniekino žmogaus kūniškumo, bet, priešingai, iki galo atskleidė jo reikšmę ir vertę: „Iš tiesų žmogaus slėpinys nepaaiškėja niekur kitur, tik įsikūnijusio Žodžio slėpinyje“ (12).

Tapdamas vienu iš mūsų Sūnus leidžia mums tapti „Dievo vaikais“ (*Jn* 1, 12), „dieviškosios prigimties dalininkais“ (2 *Pt* 1, 4). Šis naujas matmuo nesikerta su kūrinio kilnumu, kurį kiekvienas gali pripažinti naudodamasis savo protu, bet iškelia jį į Dievui būdingą platesnį gyvybės horizontą, suteikdamas mums gebėjimą giliau apmąstyti žmogaus gyvybę ir aktus, kuriais ji buvo pašaukta į egzistenciją (13).

Proto reikalaujama pagarba individualiam žmogui šių tikėjimo tiesų dar labiau padidinama ir sustiprinama: tad matome, kad teigti kilnumą ir teigti žmogaus gyvybės kilnumą neprieštaringa: „Įvairūs būdai, kuriais Dievas istorijoje rūpinasi pasauliu ir žmogumi, ne tik neatmeta vienas kito, bet sustiprina ir susipina. Visi jie kyla iš išmintingo ir maloningo sprendimo, kuriuo Dievas žmones iš anksto *paskyrė tapti panašius į jo Sūnaus pavidalą* (*Rom* 8, 29)“ (14).

8. Imant šių dviejų matmenų, žmogiškojo ir dieviškojo, tarpusavio ryšį pagrindu, geriau suprantama, kodėl žmo-

gus nesugriaunamai vertingas: *jis pašauktas į amžinybę ir kviečiamas būti gyvojo Dievo trejybės meilės dalininku.*

Ši vertė būdinga visiems be išimties. Kiekvienas žmogus visiškai gerbtinas tiesiog vien dėl to, kad egzistuoja. Biologine, psichologine ar edukacine raida ar su sveikata susijusiais kriterijais grindžiama diskriminacija žmogaus kilnumo atžvilgiu atmetina. Kiekviename savo egzistencijos tarpsnyje žmogus, sukurtas pagal Dievo paveikslą ir panašumą, atspindi „Dievo viengimio Sūnaus veidą <...>. Ši beribė bei beveik nesuvokiama Dievo meilė žmogui rodo, kaip labai žmogaus asmuo vertas būti mylimas dėl jo paties, nepaisant jo proto, grožio, sveikatos, jaunystės, vientisumo ir taip toliau. Galiausiai žmogaus gyvybė visada yra gėris, nes žmogus *pasaulyje yra Dievo išraiška, jo buvimo ženklas, jo šlovės pėdsakas (Evangelium vitae, 34)*“ (15).

9. Šie du gyvybės matmenys, prigimtinis ir antgamtinis, teikia mums galimybę geriau suprasti, kokia prasme *aktai, leidžiantys naujam žmogui ateiti į egzistenciją* vyrui ir moteriai vienas kitam save dovanojant, *atspindi trejybę meilę*. „Dievas, kuris yra meilė ir gyvybė, įrašė į vyrą ir moterį pašaukimą ypatingu būdu būti jo Asmenų bendrystės slėpinio ir jo kaip Kūrėjo ir Tėvo darbo dalininkais“ (16).

Krikščioniškoji santuoka remiasi „prigimtinu vyro ir moters tarpusavio papildomumu ir maitinama sutuoktinių asmeninio noro dalytis visu gyvenimo projektu, tuo, ką jie turi ir kas yra: dėl šios priežasties tokia bendrystė yra iš pagrindų žmogiško poreikio vaisius ir ženklas. Tačiau Viešpatyje Kristuje Dievas šį žmogišką poreikį prisiima, jį patvirtina, apvalo ir išaukština, išstobulindamas jį per Santuokos sakramentą: Šventoji Dvasia, išliejama švenčiant sakramentą, suteikia krikščionių poroms naujos meilės bendrystės dovaną, kuri yra gyvas ir realus nepakartojamos vienybės, darančios Bažnyčią Jėzaus Kristaus nedalomu mistiniu Kūnu, paveikslas“ (17).

10. Bažnyčia, etiškai vertindama kai kurias nesenas žmogaus ir jo ištakų medicininių tyrimų tendencijas, nesikiša į medicinos mokslo sritį, bet kviečia visus paisyti etinės ir socialinės atsakomybės už savo veiksmus. Ji primena, kad biomedicinos mokslo etinė vertė nustatoma vadovaujantis ir *besąlygiška pagarba kiekvienam žmogui* kiekvienu jo egzistencijos momentu, ir *asmeninio akto, kuriuo perduodama gyvybė, ypatingo pobūdžio apsauga*. Magisteriumo pareiškimai atitinka jo misiją *prisidėti prie sąžinės ugdymo*, autentiškai mokant tiesos, kuri yra Kristus, ir sykiu autoritetingai skelbiant bei patvirtinant moralinės tvarkos principus, plaukiančius iš pačios žmogaus prigimties (18).

Antroji dalis. Su prokreacija susijusios naujos problemos

11. Šių primintų principų šviesoje dabar galima pagvildinti kai kuriuos nuo *Donum vitae* išnirusius bei išryškėjusius su prokreacija susijusius klausimus.

Vaisingumo technikos

12. Kalbant apie *nevaisingumo gydymą*, naujos medicininės technikos turėtų paisyti trijų pagrindinių dalykų: a) kiekvieno žmogaus teisės į gyvybę ir fizinį vientisumą nuo prasidėjimo iki natūralios mirties; b) santuokos vienybės, t. y. abipusės pagarbos teisei santuokoje tapti tėvu ar motina tikrai kartu su kitu sutuoktiniu (19); c) žmogui būdingų lytiškumo vertybių, reikalaujančių „kad žmogaus asmens prokreacija būtų sutuoktinių meilei būdingo santuokinio akto vaisius“ (20). Technikos, prisidedančios prie prokreacijos, „neturi būti atmetamos remiantis tuo, kad jos dirbtinės. Kaip tokios, jos liudija medicinos meno galimybes. Tačiau turi būti morališkai įvertintos remiantis žmogaus asmens, pašaukto įgyvendinti Dievo jam suteiktą pašaukimą dovanoti meilę ir gyvybę, kilnumu“ (21).

Vadovaujantis šiuo principu, atmetinos visos heterologinio dirbtinio apvaisinimo (22) ir santuokinį aktą pamainančios homologinio dirbtinio apvaisinimo (23) technikos. Kita vertus, technikos, kuriomis *prisidedama prie santuokinio akto ir jo vaisingumo*, leistinos. Instrukcijoje *Donum vitae* konstatuojama: „Gydytojas tarnauja asmenims ir žmogiškajai prokreacijai. Jam nesuteikta galia jais atsikratyti ar spręsti jų likimą. Medicininis įsikišimas paisoma asmenų kilnumo tada, kai siekiama prisidėti prie santuokinio akto, stengiantis padėti jį atlikti arba leisti jam pasiekti savo tikslą jį normaliai atlikus“ (24). O homologinio dirbtinio apvaisinimo atžvilgiu joje konstatuojama: „Homologinė dirbtinė inseminacija santuokoje neleistina, išskyrus atvejus, kai techninės priemonės nepamaino santuokinio akto, bet palengvina ir padeda aktui pasiekti savo prigimtinių tikslą“ (25).

13. Technikos, kuriomis siekiama pašalinti natūralaus apvaisinimo kliūtis, kaip antai, hormoninis nevaisingumo gydymas, chirurginė operacija esant ribotai endometriozei, kiaušintakių deblokavimas ar jų chirurginis gydymas, neabejotinai leistinos. Visas šias technikas galima laikyti *autentišku gydymu*, nes, pašalinus nevaisingumą keliančią problemą, sutuoktinių pora geba atlikti santuokinius aktus, pasibaigiančius pradėjimu be gydytojo tiesioginio kišimosi į patį aktą. Nė viena iš šių gydymo formų santuokinis aktas, vie-nintelis atitinkantis tikrai atsakingą prokreaciją, nepamainomas.

Siekiant padėti daugybei turėti vaikų trokštančių nevaisingų porų, skatintinas ir atitinkamais įstatymais palengvintinas *įvaikinimas*, idant kuo daugiau tėvų neturinčių vaikų įgytų namus, prisidedančius prie jų žmogiškojo brendimo. Be to, skatintini *nevaisingumo prevencijai* skirti tyrimai ir investicijos.

Apvaisinimas in vitro ir sąmoningas embrionų naikinimas

14. Tai, kad *in vitro* procesas labai dažnai susijęs su sąmoningu embrionų naikinimu, pažymėta jau instrukcijoje *Donum vitae* (26). Būta balsų, tvirtinusių, jog taip yra dėl kol kas kažkiek netobulų technikų. Tačiau vėlesnė patirtis parodė, kad visų *in vitro* apvaisinimo technikų atvejais žmogaus embrionas traktuojamas taip, tarsi jis būtų tiesiog panaudotų, atrinktinų ir išmestinių ląstelių masė.

Tiesa, kad maždaug trečdaliui moterų, pasinaudojusių dirbtine prokreacija, pavyko susilaukti kūdikio. Tačiau būtina pripažinti, jog, turint prieš akis visų pagamintų embrionų ir galiausiai gimusiųjų santykį, *paaukotų embrionų itin daug* (27). *In vitro* apvaisinimo praktikuotojai šias netektis laiko kaina, mokėtina už teigiamus rezultatus. Iš tiesų tai, kad tyrimais šioje srityje daugiausia siekiama geresnių rezultatų akcentuojant kūdikių, gimusių šį metodą taikiusioms moterims, procentą ir konkrečiai nesidomima kiekvieno individualaus embriono teise į gyvybę, kelia didelį nerimą.

15. Dažnai prikišama, kad embrionai dažniausiai prarandami to sąmoningai nesiekiant arba kad tai išties nutinka prieš tėvų ir gydytojų valią. Sakoma, jog tokia rizika niekuo nesiskiria nuo natūralios prokreacijos keliamos rizikos, jog siekti pradėti naują gyvybę be jokios rizikos reikštų išvis nieko nedaryti, kad ji būtų perduota. Tiesa, kad embrionai *in vitro* apvaisinimo metu ne visada prarandami ištraukusiemis į procedūrą to norint. Bet tiesa ir tai, kad daugeliu atvejų embrionai paliekami likimo valiai, sunaikinami ir prarandami iš anksto tai numačius ir valingai.

Trūkumų turinčių *in vitro* pagamintų embrionų atsikratoma tiesiogiai. Daugėja atvejų, kai poros, neturinčios vaisingumo problemų, naudojasi dirbtinėmis prokreacijos priemonėmis siekdamos savo atžalos genetinės atrankos. Daugelyje šalių šiandien įprasta stimuliuoti ovuliaciją, kad būtų gauta kuo daugiau kiaušialąsčių, kurios tada apvaisinamos. Iš jų vienos perkeliamos į moters gimdą, tuo tarpu kitos užšaldomos, kad būtų panaudotos ateityje. Daugeriopo perkėlimo priežastis – padidinti tikimybę, kad bent vienas embrionas įsitvirtins gimdoje. Tad naudojan-

tis šia technika embrionų įkeliama daugiau negu reikia vienam vaikui, numatant, kad kai kurie embrionai žus ir daugeriopo nėštumo nebus. Todėl daugeriopu embrionų perkėlimu suponuojamas *grynai utilitarinis embrionų traktavimas*. Nuostabą kelia tai, kad bet kurioje kitoje medicinos srityje įprastinė profesinė etika ir sveikatos apsaugos institucijos niekada neleistų taikyti medicininės procedūros, susijusios su tokia daugybe nesėkmių ir fatališkų atvejų. *In vitro* apvaisinimo technikos iš tikro remiamos prielaida, kad individualus embrionas nevertas visiškos pagarbos, su juo ėmus konkuruoti patenkintinam troškimui turėti atžalą.

Tokia liūdna tikrovė, kuri dažnai nutylima, tikrai apgailėtina: „įvairios dirbtinės reprodukcijos technikos, kurios, atrodytų, tarnauja gyvybei ir dažnai šia intencija taikomos, iš tikrųjų atveria duris naujiems gyvybei gresiantiems pavojams“ (28).

16. Bažnyčia, negana to, laikosi nuomonės, jog etiškai nepriimta prokreaciją atsieti nuo *santuokinio akto integraliai asmeninio konteksto* (29): žmogaus prokreacija yra asmeninis vyro ir žmonos aktas, kurio niekas negali pamainyti. Nerūpestingas taikstymasis su milžiniška abortų, susijusių su *in vitro* apvaisinimu, gausa gyvai liudija, kad santuokinio akto pamainymas technine procedūra – maža to, dar ir prieštaraujančia pagarbai, priderančiai prokreacijai kaip dalykui, kurio nevalia nužeminti iki vien reprodukcijos, – silpnina pagarbą, rodytiną kiekvienam žmogui. Tokią pagarbą, kita vertus, skatina santuokinės meilės maitinamas intymus vyro ir žmonos ryšys.

Bažnyčia pripažįsta, kad trokšti vaiko teisėta, ir suprantama porų, besigrumiančių su vaisingumo problemomis, kančias. Tačiau toks troškimas neturėtų absoliučiai nustelbti kiekvieno žmogaus gyvybės kilnumo. Troškimas turėti vaiką negali pateisinti atžalos „gamybos“, lygiai kaip troškimas neturėti vaiko negali pateisinti pradėto vaiko atsisakymo ar sunaikinimo.

Atrodo, jog kai kurie tyrinėtojai, neturėdami etinio atramos taško ir regėdami technologinėje pažangoje glūdinčias galimybes, iš tikrųjų pasiduoda grynai subjektyvių troškimų logikai (30) ir šioje srityje tokiam stipriam ekonominiam spaudimui. Manipuliacijų žmogumi embrioniniame būvyje akivaizdoje būtina pakartoti, kad „Dievo meilė nedaro skirtumo tarp negimusiojo, esančio motinos iščiose, ir vaiko ar jaunuolio, suaugusio ar pagyvenusio žmogaus. Ji nedaro skirtumo, nes kiekviename iš jų mato savo paveikslą žymę (Pr 1, 26). <...> Todėl Bažnyčios magisteriumas nuolatos skelbė kiekvienos žmogaus gyvybės šventumą nuo jos prasidėjimo iki natūralios mirties“ (31).

Intracitoplazminė spermatozoido injekcija (ICSI)

17. Tarp naujų dirbtinio apvaisinimo technikų ypatingą reikšmę pamažu įgijo *intracitoplazminė spermatozoido injekcija* (32). Ši technika vis dažniau taikoma dėl to, kad veiksmingai padeda įveikti įvairias vyro nevaisingumo formas (33).

Kaip apskritai *in vitro* apvaisinimas, kuris yra įvairių rūšių, taip ir ICSI yra pati savaime neleistina: ji *visiškai perskiria prokreaciją ir santuokinį aktą*. ICSI, tiesą sakant, vyksta „už poros kūnų dalyvaujant tretiesiems asmenims, kurių kompetencija ir techninė veikla lemia procedūros sėkmę. Taip apvaisinant embriono gyvybę ir tapatybę patikima gydytojų ir biologų galiai, technologijai vyraujant žmogaus asmens ištakų bei likimo atžvilgiu. Toks vyravimas pats savaime priešingas tėvų ir vaikų kilnumui ir lygybei. Pradėjimas *in vitro* yra techninės veiklos, kuriai tenka pagrindinis vaidmuo apvaisinant, vaisius. Toks apvaisinimas nei iš tikrųjų yra santuokinės sąjungos savito akto išraiška ir vaisius, nei, kaip toks, pozityviai trokštamas“ (34).

Embrionų užšaldymas

18. Vienas iš metodų *in vitro* apvaisinimo technikų sėkmei padidinti yra mėginimų pagausinimas. Siekiant išvengti pakartotinio kiaušialąsčių iš moters kūno paėmimo, vienu metu paimamos kelios kiaušialąstės, ir po to gana daug *in vitro* pradėtų embrionų užšaldoma (35). Tada jei iš pirmo karto pastoti nepavyktų, procedūrą galima būtų pakartoti arba papildomo nėštumo siekti vėliau. Kai kada užšaldomi net pirmu mėginimu perkeliama embrionai, nes hormoninė kiaušidės stimuliacija kiaušialąstėms gauti turi tam tikrų padarinių, verčiančių gydytojus prieš mėginant perkelti embrioną į gimdą palaukti, kol moters fiziologinė būklė vėl taps normali.

Užšaldymas (*cryopreservation*) *nesuderinamas su pagarba žmogaus embrionams*; jo prielaida – embrionų gamyba *in vitro*; embrionai pakliūva į rimtą mirties ar fizinės žalos pavojų, nes didelė jų dalis neišgyvens užšaldomi bei atitirpdomi; iš jų bent laikinai atimamas motiniškas priėmimas bei nešiojimas; jie neapsaugoti nuo tolesnių pažeidimų bei manipuliacijų (36).

Didžiuma nepanaudotų embrionų lieka „našlaičiais“. Jų tėvams jų nereikia, o kartais nebėra likę nė jokio tėvų pėdsako. Štai kodėl beveik visose šalyse, kuriose apvaisinama *in vitro*, yra tūkstančių tūkstančiai užšaldytų embrionų.

19. Turint prieš akis gausybę *jau dabar egzistuojančių užšaldytų embrionų*, kyla klausimas, ką su jais daryti.

Vieni iš tų, kurie tokį klausimą kelia, nesuvokia jo etinio pobūdžio ir vadovaujasi kai kuriose šalyse priimtais įstatymais, reikalaujančiais iš užšaldymo centrų kartkartėmis ištuštinti savo talpyklas. Tuo tarpu kiti suvokia, jog daroma didelė neteisybė, ir klausia, kaip geriausiai atsiliiepti į pareigą šią problemą išspręsti.

Siūlymai *panaudoti šiuos embrionus tyrimams ar ligų gydymui* akivaizdžiai nepriimtini, nes embrionai tada traktuojami kaip vien „biologinė medžiaga“ ir galiausiai sunaikinami. Pasiūlymas tokius embrionus atitirpdyti jų nereaktyvuojant ir panaudoti juos tyrimams, tarsi lavonus, irgi nepriimtinas (37).

Pasiūlymas leisti jais pasinaudoti nevaisingoms poroms siekiant *nevaisingumo gydymo* etiškai nepriimtinas dėl tokių pačių priežasčių, dėl kurių neleistina dirbtinė heterologinė prokreacija ir bet kuri surogatinės motinystės forma (38); tokia praktika taip pat privestų prie kitų medicininio, psichologinio ir teisinio pobūdžio problemų.

Taip pat siūlyta tiesiog leisti gimti žmonėms, priešingu atveju pasmerktiems būti sunaikintiems, praktikuojant „*prenatalinio įvaikinimo*“ formą. Šis pasiūlymas, kad ir girtinas dėl intencijos gerbti ir ginti žmogaus gyvybę, vis dėlto kelia įvairių, į minėtąsias panašių problemų.

Visa pasvėrus, tenka pripažinti, kad tūkstančiai nereikalingų embrionų yra *neteisingumo būvis, iš kurio nei-manoma rasti išeities*. Todėl Jonas Paulius II kreipėsi į „pasaulio mokslo vadovų ir pirmiausia gydytojų sąžinę, ragindamas sustabdyti embrionų gamybą, atsižvelgiant į tai, jog, regis, nėra jokio morališkai leistino sprendimo dėl tūkstančių užšaldytų embrionų, kurie yra ir lieka esminių teisių subjektai ir dėl to turi būti įstatymu ginami kaip žmoniškieji asmenys, žmoniško likimo“ (39).

Kiaušialąsčių užšaldymas

20. Siekiant išvengti embrionų užšaldymo keliamų rimtų etinių problemų, *in vitro* apvaisinimo technikų srityje dažniau imta taikyti kiaušialąsčių užšaldymą (40). Gavus pakankamą kiekį kiaušialąsčių kelioms dirbtinės prokreacijos mėginimams, apvaisinamos tiktai perkeltinos į motinos kūną, tuo tarpu likusios užšaldomos vėlesniam apvaisinimui ir perkėlimui, jei pirmi mėginimai nepavyktų.

Šiuo atžvilgiu konstatuotina, kad *kiaušialąsčių užšaldymas siekiant panaudoti jas dirbtiniam apvaisinimui laikytinas morališkai nepriimtiniu*.

Embrionų redukcija

21. Dėl kai kurių dirbtinio apvaisinimo taikomų technikų, pirmiausia dėl kelių embrionų perkėlimo į motinos gimdą, smarkiai padaugėjo daugiavaisio nėštumo atvejų. Tai savo ruožtu davė pradžią vadinamosios embrionų redukcijos praktikai – procedūrai, kai embrionai ar vaisiai gimdoje tiesiogiai sunaikinami. Sprendimas sunaikinti žmogaus gyvybę, turint galvoje, kad ta gyvybė iš pradžių buvo trokštama, yra prieštaravimas, dažnai sukkeliantis kančią ir ne vienus metus trunkantį kaltės jausmą.

Etiniu požiūriu *embrionų redukcija yra tyčinis selektyvusis abortas*. Tai iš tiesų sąmoningas ir tiesioginis vieno ar kelių nekaltų žmonių jų pradinėje egzistavimo stadijoje sunaikinimas ir, kaip toks, visada yra rimta moralinė netvarka (41).

Etiškai teisinant embrionų redukciją, dažnai remiamasi analogiškumu, situacija prilyginama gamtinėms katastrofoms ar avarinėms situacijoms, kai, nepaisant geriausių ketinimų, visų išgelbėti neįmanoma. Tokiomis analogijomis nevalia grįsti tiesiogiai abortinio veiksmo. Kai kada apeliuojama į mažesnio blogio ar dvejojo padarinių moralinius principus, kurie šiuo atveju irgi netaikytini. Niekada nevalia daryti to, kas neleistina savaime, net ir tikintis gero rezultato: *tikslas nepateisina priemonių*.

Preimplantacinė diagnozė

22. Preimplantacinė diagnozė yra prenatalinės diagnozės forma, susijusi su dirbtinio apvaisinimo technika, kai *in vitro* formuojami embrionai prieš perkėlimą į moters gimdą genetiškai diagnozuojami. Tokia diagnozė *siekiami laiduoti, kad perkelti bus tik trūkumų neturintys, trokštamos lyties ar kokiomis nors savybėmis pasižymintys embrionai*.

Skirtingai negu kitos prenatalinės diagnozės formos, kai diagnostinė stadija aiškiai perskiriama nuo kokio nors galimo vėlesnio sunaikinimo ir todėl suteikia laiko porai laisvai priimti vaiką su trūkumais, šiuo atveju po preimplantacinės diagnozės embrionas, kuris, įtariama, turi genetinį ar chromosominį defektą, nėra trokštamos lyties ar turi kitų nenorimų savybių, iškart sunaikinamas. Preimplantacine diagnoze – susijusia su dirbtiniu apvaisinimu, kuris visada savaime neleistas, – linkstama į *kokybinę atranką ir nuoseklių embrionų naikinimą*, kuris yra aborto aktas. Todėl preimplantacine diagnoze reiškiasi *eugeninė mąstysena*, neatmetanti galimybės abortų, „kurie sutrukdytų gimti įvairių anomalijų paliestiems vaikams. Toks požiūris gėdingas ir visapusiškai smerktinas, nes jo laikantis žmogaus gyvybės vertė matuojama tik *normos* ir fizinės gerovės

kriterijais, taip atveriant kelią kūdikių žudymo ir eutanazijos įteisinimui“ (42).

Žmogaus embrioną laikant vien „laboratorine medžiaga“, *pati žmogaus kilnumo samprata tampa pavaldi kaitai ir diskriminacijai*. Kiekvienas pavienis žmogus vienodai kilnus, ir tai nepriklauso nuo jo tėvų troškimų, jo socialinės padėties, išsilavinimo ar fizinio išsivystymo. Anksčiau istorijos tėkmėje būta diskriminacijos remiantis rase, religija ar socialine padėtimi, nors žmogaus kilnumo sąvoka bei reikalavimai ir buvo bendrais bruožais pripažįstami, o šiandien egzistuoja ne mažiau rimta ir neteisinga diskriminacijos forma, skatinanti nepripažinti rimtų ligų ar negalių kamuojamiems žmonėms etinio ir teisinio statuso. Užmirštama, kad sergantys ir neįgalūs žmonės nėra atskira žmonijos kategorija; liga ir negalia yra žmogaus būvio dalis ir neaplenkia nė vieno individo, net jei kai kurie to tiesiogiai nepatiria. Tokia diskriminacija amorali ir todėl laikytina teisiškai nepriimtina. Lygia greta egzistuoja pareiga šalinti kultūrinės, ekonominės ir socialinės kliūtis, trukdančias visiškai pripažinti bei apsaugoti neįgalius ar sergančius žmones.

Naujos blokavimo (interception) ir pašalinimo iš gimdos (contragestation) formos

23. Greta apsaugos nuo nėštumo metodų, kurie tikraja šio žodžio prasme yra kontraceptiniai, t. y. užkertantys kelią prasidėjimui po lytinio akto, yra techninių priemonių, veikiančių po apvaisinimo, kai embrionas jau atsiradęs, iki ar po jo įsitvirtinimo gimdos sienelėje. Tokie metodai yra *blokuojamieji*, jei taikomasi į embrioną iki įsitvirtinimo gimdos sienelėje, ir *pašalinamieji*, jei pašalinamas jau įsitvirtinęs embrionas.

Siekiant skatinti plačiau naudotis blokuojamaisiais metodais (43), kartais teigiama, kad jų veikimo būdas dar gana nesuprantamas. Iš tiesų ne visada iki galo žinoma, kaip įvairūs medikamentai veikia, tačiau moksliniai tyrimai rodo, kad įsitvirtinti gimdos sienelėje trukdantis poveikis tikrai yra, net jei tai nereiškia, kad tokie blokatoriai sukelia abortą visada, kai yra pavartojami, dar ir dėl to, kad ne kiekvienas lytinis aktas lemia pastojimą.

Vėluojant menstruacijoms, vartojamas šalinamasis medikamentas (44), paprastai praėjus vienai ar dviem savaitėms. Deklaruojama, jog siekiama atkurti menstruacijas, tačiau tai, kas iš tikrųjų įvyksta, yra *ką tik gimdos sienelėje įsitvirtinusio embriono abortas*.

Kaip žinoma, abortas yra „tyčinis ir tiesioginis žmogaus nužudymas pradiniu jo gyvenimo laikotarpiu, trunkančiu nuo pastojimo iki gimimo“ (45). Todėl naudotis blokavimo ir pašalinimo metodais reiškia daryti

aborto nuodėmę ir yra labai amoralu. Be to, patikimai nustatčius, jog įvyko abortas, kanonų teisėje už tai numatytos rimtos bausmės (46).

Trečia dalis. Nauji gydymo metodai, susiję su embriono ar žmogaus genetinio paveldo manipuliacija

24. Pastaraisiais metais įgytos žinios atvėrė naujas tiek regeneratyvinės medicinos, tiek genetiškai sąlygotų ligų gydymo perspektyvas. Ypač didelį susidomėjimą sukėlė *embrionų kamieninių ląstelių* tyrimai ir galimybės panaudoti jas ateityje, net jei tokie tyrimai iki šandien nedavė veiksmingų rezultatų, priešingai negu *suaugusių kamieninių ląstelių tyrimai*. Kadangi kai kas laikosi nuomonės, kad medicininė pažanga, kurios galima tikėtis iš embrionų kamieninių ląstelių tyrimų, galėtų pateisinti įvairias manipuliacijos žmogaus embrionais ir jų naikinimo formas, genų terapijos srityje išnirio ištisa aibė rūpestingos moralinės išvalgos reikalaujančių klausimų, pradedant klonavimu ir baigiant kamieninių ląstelių naudojimu.

Genų terapija

25. Sąvoka *genų terapija* paprastai apžvelgiamos genų inžinerijos technikos, taikomos žmonėms turint gydomo tikslo, t. y. siekiant išgydyti genetiškai nulemtas ligas, nors neseniai genų terapiją mėginta taikyti ir ligoms, kurios nėra paveldimos, konkrečiai, vėžiui.

Teoriškai genų terapiją galima naudoti dviem lygmenimis: kaip somatinių ląstelių genų terapiją (*somatic cell gene therapy*) ir kaip lytinių (germinatyvinių) ląstelių terapiją (*germ line cell therapy*). *Somatinių ląstelių genų terapija* siekiama pašalinti ar apriboti genetinius defektus somatinių ląstelių lygmeniu, t. y. ląstelių, kurios skiriasi nuo reprodukcinų ir sudaro kūno audinius bei organus. Toks gydymas susijęs su procedūromis, nukreiptomis į tam tikras individualias ląsteles, poveikį darant vienam asmeniui. Tuo tarpu *lytinių ląstelių terapija* siekiama pataisyti lytinėje ląstelėje glūdinčius genetinius defektus, turint tikslą terapinį poveikį perduoti individo atžalai. Tokie genų terapijos metodai, somatinių ar lytinių ląstelių terapija, gali būti taikomi vaisiui *iki jo ar jos gimimo* kaip genų terapija gimdoje arba *po gimimo* vaikui ar suaugusiajam.

26. Norint morališkai tai įvertinti, galvoje būtina turėti šias perskyras. *Procedūros, taikomos somatinių ląstelių atžvilgiu siekiant terapinių tikslų, iš principo morališkai leistinos*. Tokiais veiksmais siekiama atkurti paciento normalią genetinę konfigūraciją arba sumažinti genetinių ar su kitomis patologijomis susijusių anomalijų žalą. Turint galvoje, kad genų terapija gali kelti rimtų

pavojų pacientui, paisytina etinio principo, anot kurio, prieš imantis terapinės intervencijos, būtina iš anksto nustatyti, kad gydomam asmeniui neiškils jo sveikatai ar fiziniam vientisumui gresiantis pavojus, kuris būtų per didelis ar neproporcingas patologijos, kurią norima išgydyti, dydžiui. Reikia ir supažindinto paciento ar jo teisėto atstovo sutikimo.

Lytinių ląstelių terapijos moralinio įvertinimo rezultatas yra kitoks. Visi genetiniai pokyčiai, atlikti asmens lytinėje ląstelėje, bus perduoti galimai atžalai. Kadangi genetinių manipuliacijų rizika didelė ir iki šiol ligi galo nekontroliuojama, *dabartinėje tyrimų stadijoje morališkai neleistinas elgesys, galintis padaryti žalos palikuoniui*. Kalbant apie embrionui taikomą genų terapiją, pridurtina, jog tai vyksta *in vitro* apvaisinimo kontekste, nepaisant jokių etinių prieštarų tokioms procedūroms. Tad dėl šių priešasčių konstatuotina, jog esant dabartinei padėčiai bet kuri lytinių ląstelių terapija morališkai neleistina.

27. *Svarstytinas ir genų inžinerijos naudojimo kitiems negu medicininio gydymo tikslams klausimas*. Kai kas įsivaizduoja, jog genų inžinerijos technikomis bus galima daryti pokyčius siekiant pagerinti ir sustiprinti genų fondą. Kai kuriems tokiems pasiūlymams būdingas tam tikras nepasitenkinimas žmogaus kaip baigtinio kūrinio ir asmens verte ar net tos vertės atmetimas. Greta techninių sunkumų ir realios bei potencialios rizikos tokia manipuliacija skatins eugeninę mąstyseną ir netiesiogiai socialine dėme paženklinys tam tikrų savybių neturinčius žmones, pirmenybę teikiant tam tikros kultūros ar visuomenės vertinamoms savybėms; tokios savybės nėra tai, kas savitai žmogiška. Tai kirstųsi su pamatine visų žmonių lygybės tiesa, išreiškia teisingumo principu, kurio pažeidinėjimas ilgainiui padarytų žalos taikiam individų sugyvenimui. Be to, kyla klausimas, kas turėtų kompetenciją nustatyti, kokie pokyčiai laikytini teigiamais ir kokie ne, arba kokias apimtims turėtų būti apriboti individualūs pagerinimo prašymai, nes materialiai nebus įmanoma išpildyti kiekvieno norų. Bet koks įsivaizduojamas atsakymas į šiuos klausimus kiltų iš savaivališku bei abejotinų kriterijų. Visa tai veda prie išvados, kad tokios intervencijos perspektyva anksčiau ar vėliau pakenks bendrajam gėriui, kai kurių žmonių valiai stelbiant kitų laisvę. Galiausiai pastebėtina, kad mėginime sukurti *naują žmogaus* tipą galima išvelgti *ideologinį elementą*, žmogui stengiantis užimti savo Kūrėjo vietą.

Konstatuodama neigiamą etinį požiūrį į tokio pobūdžio intervencijas, suponuojančias *neleistiną žmogaus viešpatavimą žmogui*, Bažnyčia sykiu primena poreikį grįžti prie nuostatos rūpintis žmonėmis ir mokyti juos priimti žmogaus gyvybę su jo konkrečia istorine baigtine prigimtimi.

Žmogaus klonavimas

28. Žmogaus klonavimas yra aseksualinė, arba agametinė, viso žmogaus reprodukcija siekiant pagaminti vieną ar daugiau „kopijų“, kurios genetiniu požiūriu būtų iš esmės tapачios vienam originalui (47).

Klonavimas siūlomas siekiant dviejų tikslų: *reprodukcijos*, t. y. kūdikio gimimo, ir *medicininio gydymo* bei tyrimų. Teoriškai reprodukcinis klonavimas galėtų patenkinti tam tikrus ypatingus troškimus, pavyzdžiui, kontroliuoti žmogaus evoliuciją, atrinkti geresnių savybių turinčius žmones, iš anksto pasirinkti gimiančio vaiko lytį, pagaminti vaiką, kuris būtų kito „kopija“, arba pagaminti vaiką porai, kurios nevaisingumo kitaip neįmanoma išgydyti. Kita vertus, terapinis klonavimas siūlomas kaip embriono kamieninių ląstelių su iš anksto nustatytu genetiniu paveldu gaminimo būdas, siekiant įveikti imuninės sistemos atmetimo problemą; todėl šitai susiję su kamieninių ląstelių naudojimo problema.

Mėginimai klonuoti sukėlė autentišką susirūpinimą visame pasaulyje. Įvairios nacionalinės ir tarptautinės organizacijos pareiškė neigiamai vertinančios žmogaus klonavimą, ir jis buvo uždraustas daugelyje šalių.

Žmogaus klonavimas savaime neleistinas dėl to, kad, iki kraštutinumo išplečiant etiškai neigiamai vertintinas dirbtinio apvaisinimo technikas, juo siekiama *duoti pradžių naujam žmogui bei jokios sąsajos su sutuoktinių dovanojimosi vienas kitam aktu* ir – o tai dar radikaliau – *be jokio ryšio su lytiškumu*. Tai tiesia kelią manipuliacijoms bei rimtiems žmogaus kilnumo pažeidimams (48).

29. Jei klonuojama būtų dėl *reprodukcijos*, tai primestų atsirandančiam individui iš anksto nustatytą genetinę tapatybę, taip pajungiant jį – kaip yra pareikšta – savotiškai *biologinei vergijai*, iš kurios jam būtų sunku išsilaisvinti. Tai, kad kas nors prisiskiria sau teisę savavališkai nustatyti kito asmens genetines charakteristikas, yra *rimtas to asmens kilnumo ir visų žmonių pamatinės lygybės pažeidimas*.

Kiekvieno asmens savitumas yra ypatingo santykio tarp Dievo ir žmogaus nuo pirmojo jo egzistencijos momento padarinys; toks santykis apima pareigą gerbti kiekvieno asmens nepakartojamumą ir vientisumą, net ir biologiniu bei genetiniu lygmeniu. Sutikdami kitą asmenį, sutinkame žmogų, kurio egzistencija ir jo būdingi bruožai kyla iš Dievo meilės, ir ta meilė pagal Kūrėjo ir dangiškojo Tėvo planą gali būti perduota tik per vyro ir žmonos meilę.

30. Etiniu požiūriu vadinamasis terapinis klonavimas yra dar rimtesnis atvejis. Kurti embrionus turint ketinimą juos sunaikinti, net tada, kai siekiama padėti sergan-

čiam, visiškai nesuderinama su žmogaus kilnumu, nes žmogaus egzistencija embrioninėje stadijoje tada paverčiama vien panaudotina bei sunaikintina priemone. *Aukoti žmogaus gyvybę siekiant terapinių tikslų labai amoralu*.

Daug kur keliamos etinės prieštaros terapinio klonavimo bei *in vitro* sukurtų embrionų naudojimo atžvilgiu kai kuriuos tyrinėtojus paskatino pasiūlyti naujų technikų, kurios pateikiamos kaip gebančios parūpinti embrioninio pobūdžio kamieninių ląstelių nenaikinant žmogiškųjų embrionų (49). Tokie pasiūlymai susilaukė mokslinių ir etinių klausimų, pirmiausia susijusių dėl šitaip gauto „produkto“ ontologinio statuso. Kol tokios abejonės bus išsklaidytos, galvoje turėtina enciklikos *Evangelium vitae* išlara: „Aptariamasis dalykas moralinių išpareigojimų atžvilgiu toks reikšmingas, jog pakaktų vien galimybės, kad žmogiškasis asmuo egzistuoja, ir būtų pateisintas nedviprasmiškas draudimas bet kokiū būdu kištis, turint tikslą nužudyti žmogaus embrioną“ (50).

Terapinis kamieninių ląstelių naudojimas

31. Kamieninės ląstelės yra nediferencijuotos, išsiskiriančios dviem pagrindiniais bruožais: a) pailgintu gebėjimu daugintis išlaikant nediferencijuotą būvį; b) gebėjimu gaminti laikinas pradines ląsteles, iš kurių randasi visiškai diferencijuotos ląstelės, kaip antai, nervų, raumenų ir kraujų ląstelės.

Eksperimentais patvirtinus, kad kamieninės ląstelės, persodintos į pakenktą audinį, linkusios skatinti ląstelių augimą ir audinio atsinaujinimą, atsivėrė naujos perspektyvos regeneracinei medicinai, susilaukusiai didelio tyrinėtojų dėmesio pasaulyje.

Tarp iki šiol nustatytų šaltinių žmogaus kamieninėms ląstelėms gauti minėtini šie: embrionas pirmomis jo egzistencijos stadijomis, vaisius, kraujas iš bambagyslės, įvairūs suaugusio žmogaus audiniai (kaulų čiulpai, bambagyslė, smegenys, mezenchimas iš įvairių organų ir t. t.), amniono skystis. Iš pradžių daugiausia studijuotos *embriono kamieninės ląstelės*, nes manyta, kad vien jos išsiskiria didesniu gebėjimu daugintis ir diferencijuotis. Tačiau daugelis studijų parodė, jog tam tikras įvairiapusiškumas būdingas ir *suaugusiojo kamieninėms ląstelėms*. Net jei neatrodo, kad tos ląstelės geba lygiai taip pat atsinaujinti ar būti tokios pat lanksčios kaip iš embriono paimtos kamieninės ląstelės, nauji moksliniai tyrimai bei eksperimentai rodo, kad tokios ląstelės duoda teigiamesnių rezultatų negu embriono kamieninės ląstelės. Šiandien galiojantys terapiniai protokolai byloja suaugusiojo kamieninių ląstelių naudojimo naudai, ir įvairiomis kryptimis pradėti tyrimai, atveriantys naujų ir daug žadančių galimybių.

32. Kalbant apie etinį įvertinimą, būtina pasverti kamieninių ląstelių gavimo būdus ir pavojus, susijusius su jų klinikiniu bei eksperimentiniu taikymu.

Aptariant metodus, atsižvelgtina į kamieninių ląstelių kilmę. Metodai, kuriais nepadaroma rimtos žalos subjektui, iš kurio paimamos kamieninės ląstelės, laikytini leistiniais. Tai paprastai būna audinius imant iš: a) suaugusio organizmo; b) bambagyslės kraujo gimimo metu; c) vaisių, mirusių dėl natūralių priežasčių. Kita vertus, imant kamienines ląsteles iš gyvo žmogiškojo embriono, šis neišvengiamai miršta; todėl tai morališkai neleistina. „Tokiais atvejais tyrinėjimai, nepaisant naudingų terapinių rezultatų, nepadeda žmonijai. Iš tikro tie tyrinėjimai vykdomi naikinant žmogiškąją gyvybę, kuriai būdingas tas pats kilnumas kaip ir kitiems žmonėms ar pačiam tyrinėtoju. Pati istorija praaišėjo pasmerkė tokį mokslą ir smerks jį taip pat ateityje – ne todėl, kad jam trūksta Dievo šviesos, bet todėl, kad jis stokoja žmoniškumo“ (51).

Embriono kamieninių ląstelių ar iš jų gautų diferencijuotų ląstelių naudojimas – net kai jos gaunamos iš kitų tyrinėtojų sunaikintų embrionus arba jų galima įsigyti komerciniu būdu – kelia rimtų problemų bendradarbiavimo su blogiu ir papiktinimo požiūriu (52).

Nėra jokių moralinių prieštarų turint klinikinių tikslų naudotis leistiniais būdais gautomis kamieninėmis ląstelėmis, tačiau būtina paisyti bendrųjų medicinos etikos kriterijų. Jomis naudotis privaloma griežtai moksliskai ir protingai, iki minimumo sumažinant bet kokius pavojus pacientui ir palengvinant informacijos mainus tarp gydytojų bei visos informacijos teikimą plačiajai visuomenei.

Su suaugusiojo kamieninių ląstelių naudojimu susiję tyrimai, kaip nekeltantys etinių problemų, skatintini ir palaikytini (53).

Mėginimai hibridizuoti

33. Neseniai gyvūno kiaušialąstės buvo panaudotos žmogaus somatinių ląstelių branduoliui perprogramuoti – paprastai tai vadinama *hibridiniu klonavimu* – siekiant gauti embrioninių kamieninių ląstelių iš embrionų, atsirandančių nenaudojant žmogaus kiaušialąsčių.

Etiniu požiūriu žmogaus kilnumas tokiomis procedūromis pažeidžiamas dėl žmogaus ir gyvūno genetinių elementų sumaišymo, taip sugriaunant savitą žmogaus tapatybę. Iš tokių embrionų gautų kamieninių ląstelių naudojimas taip pat gali kelti dar nežinomų papildomų pavojų dėl gyvūno genetinės medžiagos buvimo jų citoplazmoje. Sąmoningai statyti žmogų į tokių pavojų morališkai ir etiškai nepriimtina.

Neleistinos kilmės žmogiškosios „biologinės medžiagos“ naudojimas

34. Moksliniams tyrimams ir vakcinų bei kitų produktų gamybai kartais naudojamos ląstelių linijos, kurios yra neleistino kišimosi, pažeidžiančio žmogaus gyvybę ar fizinį vientisumą, rezultatas. Sąsaja su netinkamu aktu gali būti arba netiesioginė, arba tiesioginė, nes paprastai tai yra lengvai ir gausiai atsigaminančių ląstelių klausimas. Šią „medžiagą“ kartais yra siūloma pirkti arba ji laisvai dalijama mokslo centrams vyriausybinių institucijų, atliekančių šią funkciją pagal įstatymą. Visa tai kelia *įvairių etinių problemų dėl bendradarbiavimo su blogiu ir dėl papiktinimo*. Todėl derėtų suformuluoti bendrus principus, kurie sąžiningiems žmonėms leistų įvertinti bei rasti išeitį iš situacijų, į kurias jie gali būti įtraukti dėl savo profesinės veiklos.

Būtina priminti, kad aborto kategorija taikytina „ir naujausioms kišimosi į žmogaus embrionus formoms; toks kišimasis, tegu ir vykdomas siekiant dorų tikslų, neišvengiamai sąlygoja embrionų žūtį. Tai vadinamieji eksperimentai su embrionais, vis dažniau atliekami biomedicininuose tyrimuose; kai kuriose šalyse juos leidžia įstatymai. <...> Naudoti eksperimentams žmogaus embrionus ar vaisius yra nusikaltimas jų kaip žmogiškųjų būtybių kilnumui, jos turi tokią pačią teisę į pagarbą kaip ir gimę kūdikiai, lygiai kaip bet kuris kitas žmogus“ (54). Tokie eksperimentai visada yra didelė moralinė netvarka (55).

35. Kitokia situacija atsiranda tada, kai tyrinėtojai naudoja neleistinos kilmės „biologinę medžiagą“, pagamintą ne tyrimų centre ar gautą komerciniu būdu. Tokiais atvejais būtina vadovautis instrukcijoje *Donum vitae* suformuluotu bendruoju principu: „Žmogaus embrionų ar vaisių, nužudytų tyčia ar netyčia, lavonai turėtų būti gerbiami kaip ir kitų žmonių palaikai. Ypač nevalia nei jų žaloti, nei daryti jiems skrodimo, jei jų mirtis nepatvirtinta ir negautas tėvų ar motinos sutikimas. Be to, laiduotini moralės reikalavimai, idant nebūtų bendrininkavimo atliekant tyčinį abortą ir nekiltų papiktinimo pavojus“ (56).

Šiuo atžvilgiu *nepriklausomybės kriterijaus, suformuluoto kai kurių etikos komitetų, neužtenka*. Anot šio kriterijaus, naudoti neleistinos kilmės „biologinę medžiagą“ etiškai leistina tada, kai aiškiai atidalijami tie, kurie embrionus gamina, užšaldo ir nužudo, ir su moksliniais eksperimentais susiję tyrinėtojai. Nepriklausomybės kriterijaus nepakanka išvengti prieštaravimui, glūdinčiam nuostatoje to, kuris teigia nepritariąs kitų daromam neteisningumui, bet sykiu sutinka savo darbe naudoti „biologinę medžiagą“, kitų gautą neteisėtomis priemonėmis. Neleistiną veiksmą patvirtinus sveikatos apsaugą bei

mokslo tyrimus reguliuojančiais įstatymais, būtina atsiriboti nuo tos sistemos blogųjų aspektų, idant nesusi-darytų išpūdis, jog labai nederami veiksmai tam tikru lygiu toleruojami ar tyloomis pripažįstami (57). Bet kuri pripažinimo regimybė iš tiesų tik prisidėtų prie didėjančio abejingumo, jei ne pritarimo, tokiems veiksams tam tikruose medicinos ir politikos sluoksniuose.

Kartais prikišama, jog minėti argumentai reiškia, kad sąžiningi žmonės, įsitraukę į tyrimus, privalo veikliai priešintis visiems neleistiniems veiksams medicinos srityje, taip perdėm išplečiant jų etinę atsakomybę. Iš tikrųjų pareiga vengti bendradarbiavimo darant bloga ir papiktinimo susijusi su jų įprastine profesine veikla, vykdytina tinkamai ir priemonėmis, kuriomis jie liudytų gyvybės vertę priešindami labai neteisingsiems įstatymams. Todėl konstatuotina, jog privalu atsisakyti naudoti tokią „biologinę medžiagą“ net ir tada, kai nėra artimo ryšio tarp tyrinėtojo ir veiksų tų, kurie atliko dirbtinį apvaisinimą ar abortą, arba kai nėra ankstesnio susitarimo su centrais, kuriuose dirbtinis apvaisinimas atliktas. Tokia pareiga išplaukia iš būtinybės *atsiriboti* savo paties tyrimų srityje nuo labai neteisingos teisinės situacijos ir aiškiai *patvirtinti žmogaus gyvybės vertę*. Todėl minėtasis nepriklausomybės kriterijus būtinas, tačiau etiškai nepakankamas.

Žinoma, čia egzistuoja *skirtingi atsakomybės laipsniai*. Morališkai proporcingi rimti motyvai gali pateisinti tokios „biologinės medžiagos“ naudojimą. Pavyzdžiui, pavojus vaikų sveikatai gali leisti tėvams pasinaudoti vakcina, sukurta naudojant neleistinos kilmės ląstelių linijas, turint prieš akis, jog visiems tenka pareiga pareikšti savo nesutikimą bei prašyti, kad sveikatos apsaugos sistema pasiūlytų kitokio pobūdžio vakcinų. Negana to, organizacijose, kuriose naudojamos neleistinos kilmės ląstelių linijos, priimančiųjų sprendimą jas naudoti atsakomybė yra ne tokia pati, kaip tų, kurie neturi balso priimant tokį sprendimą.

Neatidėliotino poreikio *mobilizuoti sąžines gyvybės labui* aplinkoje sveikatos apsaugos darbuotojams primintina, kad „šiandien nepaprastai išauga jų atsakomybė. Giliausias jų įkvėpimas ir tvirčiausia parama yra nepaneigiamas vidujis etinis sveikatos apsaugos profesijos matmuo, kurį pripažino senovinė, iki šiol tebereikšminga Hipokrato priesaika, reikalaujanti iš kiekvieno gydytojo absoliučios pagarbos žmogaus gyvybei ir jos šventumui“ (58).

Pabaiga

36. Kai kas sako, kad Bažnyčios moraliniame moky-mame per daug draudimų. Tačiau jos mokymas iš tikrųjų remiasi Kūrėjo žmogui suteiktų visų dovanų, kaip

antai, gyvybė, pažinimas, laisvė ir meilė, pripažinimu bei skatinimu. Ypač brangintina ne tik žmogaus intelekcinė, bet ir praktinė veikla – pavyzdžiui, darbo bei technologinė. Per tai jis dalyvauja kuriamojoje Dievo galioje ir pašauktas perkeisti kūriniją, jos gausybę išteklių pajungdamas visų žmonių ir viso žmogaus kilnumui bei gerovei. Tada žmogus elgiasi kaip kūrinijos vertės ir vidinio grožio prievaizdas.

Tačiau žmogaus istorija rodo, kad žmogus piktnaudžiavo ir toliau gali piktnaudžiauti Dievo jam patikėta galia ir gebėjimais, duodamas pradžia *įvairioms netinkamoms silpniausiųjų ir bejėgiškiausiųjų diskriminacijos bei priespaudos formoms*: kasdieniam kėsinimuisi į žmogaus gyvybę; skurdui plačiose srityse, kur žmonės miršta iš bado ir nuo ligų, atkirsti nuo daugelyje šalyje gausiai esančių intelektinių ir praktinių išteklių; technologijos ir pramonės plėtrai, keliančiai realią ekosistemos katastrofos grėsmę; mokslo tyrimams fizikos, chemijos ir biologijos srityse siekiant karinių tikslų; daugybei konfliktų, tebedalijančių tautas ir kultūras. Tai, deja, tik akivaizdžiausi ženklai, liudijantys, kaip žmogus gali netikusiai naudotis savo gebėjimais ir tapti sau pačiam pikčiausiu priešu, praradęs savo iškilus ir savito pašaukimo bendradarbiauti kuriamajame Dievo darbe pajautą.

Kartu žmogaus istorija rodo realią *pažangą suvokiant ir pripažįstant kiekvieno asmens vertę ir kilnumą* kaip žmogaus visuomenę rikiavusių ir teberikiuojančių teisių ir etinių pareigų pagrindą. Būtent dėl žmogaus kilnumo skatinimo buvo uždraustos šiam kilnumui kenkiančios praktikos bei elgsenos. Pavyzdžiui, teisiškai ir politiškai – ne tik etiškai – draudžiami rasizmas, vergovė, neteisėta moterų, vaikų, ligonių ir neįgaliųjų diskriminacija ir marginalizacija. Tokie draudimai liudija kiekvieno žmogaus neatimamą prigimtinių kilnumą ir yra autentiškos pažangos žmogaus istorijoje ženklas. Kitaip tariant, kiekvieno draudimo teisėtumas paremtas būtinybe apsaugoti tikrąjį moralinį gėrį.

37. Žmogaus ir visuomenės pažangą iš pradžių ženkli-no pirmiausia pramonės plėtra ir vartojimo gėrybių gamyba, o šiandien ji išsiskiria informacinių technologijų plėtojimu, genetiniai tyrimais, medicina ir biotechnologijomis žmogaus gerovei; šios sritys labai svarbios žmonijos ateičiai, tačiau jose matyti ir akivaizdus bei nepriimtino piktnaudžiavimo. „Lygiai kaip prieš šimtmetį buvo varžomos darbo klasių pagrindinės teisės, ir Bažnyčia drąsiai atskubėjo jų ginti paskelbdama darbininko kaip asmens teises esant šventas, taip dabar, kai varžoma kitos asmenų kategorijos pagrindinė teisė į gyvybę, Bažnyčia jaučia pareigą lygiai taip pat drąsiai pakelti balsą užstodama tuos, kurie balso neturi. Ji visada Evangelijos balsu gynė pasaulio vargšus, kuriems

grasinama, kurie niekinami ir kurių žmogaus teisės pažeidinėjamos“ (59).

Turėdama prieš akis Bažnyčios misiją mokyti ir ganyti, Tikėjimo mokymo kongregacija jautė pareigą pakartotinai patvirtinti kiekvieno žmogaus, įskaitant tų, kurių egzistencija yra pradinių stadijų, kilnumą ir pagrindines bei neatimamas teises ir aiškiai pabrėžti būtinybę apsaugoti bei gerbti kiekvieną, kaip to reikalauja kilnumas.

Tokia pareiga verčia drąsiai priešintis visoms praktikoms, kuriomis smarkiai ir neteisingai diskriminuojami negimę žmonės, turintys asmens kilnumą ir, kaip ir kiti, sukurti pagal Dievo paveikslą. Už kiekvieno „ne“, tariamo vykstant užduotį atskirti blogį nuo gėrio, spindi didis „taip“ kiekvieno į egzistenciją pašaukto individualaus ir nepakartojamo žmogaus kilnumo bei neatimamos vertės pripažinimui.

Tikintys krikščionys, priimdami šią Instrukciją su religiniu dvasios pritarimu, teisišpareigoja energingai skatinti naują gyvybės kultūrą, suvokdami, kad Dievas visada dovanoja malonę, reikiamą jo įsakymų laikytis, ir kad kiekviename žmoguje, pirmiausia mažiausiame tarp mūsų, jis sutinka patį Kristų (plg. Mt 25, 40). Be to, visi geros valios žmonės, pirmiausia gydytojai ir tyrinėtojai, atviri dialogui ir trokštantys pažinti tai, kas yra tiesa, teperpranta tai ir tepritaria šiems principams bei sprendimams, kuriais siekiama apsaugoti pažeidžiamą žmonių pirmomis gyvybės stadijomis būvį ir skatinti žmoniškesnę civilizaciją.

Popiežius Benediktas XVI audiencijoje, 2008 m. birželio 20 d. suteiktoje pasirašiusiam kardinolui prefektui, šią Instrukciją, priimtą eilinėje Kongregacijos sesijoje, patvirtino ir nurodė paskelbti.

Roma, Tikėjimo mokymo kongregacijos buveinė,
2008 m. rugsėjo 8 d.,
Švenčiausios Mergelės Marijos Gimimo šventė

Kardinolas William Levada
Prefektas

+Luis Ladaria SI
Titulinis Tibikos arkivyskupas
Sekretorius

Pastabos

- (1) TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJA. Instrukcija *Donum vitae* apie pagarbą užsimezgančiam žmogaus gyvybei ir prokreacijos kilnumui (1987 02 22): AAS 80 (1988), 70–102.
- (2) JONAS PAULIUS II. Enciklika *Veritatis splendor* kai kuriais pagrin-

diniais Bažnyčios moralinio mokymo klausimais (1993 08 06): AAS 85 (1993), 1133–1228.

(3) JONAS PAULIUS II. Enciklika *Evangelium vitae* apie žmogaus gyvybės vertę ir neliečiamumą (1995 03 25): AAS 87 (1995), 401–522.

(4) JONAS PAULIUS II. Kreipimasis į Popiežiškosios gyvybės akademijos septintosios asamblėjos dalyvius (2001 03 03), 3: AAS 93 (2001), 446.

(5) Plg. JONAS PAULIUS II. Enciklika *Fides et ratio* apie tikėjimo ir proto santykį (1998 09 14), 1: AAS 91 (1999), 5.

(6) TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJA. Instrukcija *Donum vitae*, I, 1: AAS 80 (1988), 79.

(7) Žmogaus teisės, kaip priminė popiežius Benediktas XVI, ir pirmiausia kiekvieno žmogaus teisė į gyvybę, „remiasi į žmogaus širdį įrašytu prigimtinio įstatymu ir egzistuoja skirtingose kultūrose ir civilizacijose. Žmogaus teisės iš tokio konteksto išimti reikštų apriboti jų veikimo ribą ir nusileisti reliatyvistinei sampratai, anot kurios, teisių reikšmė ir aiškinimas gali įvairuoti, o jų visuotinumą galima neigti dėl skirtingų kultūrinių, politinių, socialinių ir religinių požiūrių. Neleistina, kad tokia didelė perspektyvų įvairovė užtemdytų tai, kad visuotinės ne tik teisės, bet kad visuotintis ir žmogaus asmuo, tų teisių subjektas“ (Kreipimasis į Jungtinių Tautų generalinę asamblėją [2008 04 18]: AAS 100 [2008], 334).

(8) TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJA. Instrukcija *Donum vitae*, I, 1: AAS 80 (1988), 78–79.

(9) TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJA. Instrukcija *Donum vitae*, II, A, 1: AAS 80 (1988), 87.

(10) PAULIUS VI. Enciklika *Humane vitae* (1968 07 25), 8: AAS 60 (1968), 485–486.

(11) BENEDIKTAS XVI. Kreipimasis į tarptautinio kongreso, surengto Popiežiškojo Laterano universiteto, enciklikos *Humane vitae* 40-osioms metinėms paminėti dalyvius (2008 05 10): *L'Osservatore Romano*, 2008 05 11, p. 1; plg. JONAS XXIII. Enciklika *Mater et magistra* (1961 05 15), III: AAS 53 (1961), 447.

(12) VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Pastoracinė konstitucija *Gaudium et spes*, 22.

(13) Plg. JONAS PAULIUS II. Enciklika *Evangelium vitae*, 37–38: AAS 87 (1995), 442–444.

(14) JONAS PAULIUS II. Enciklika *Veritatis splendor*, 45: AAS 85 (1993), 1169.

(15) BENEDIKTAS XVI. Kreipimasis į Popiežiškosios gyvybės akademijos 12-ojo visuotinio susirinkimo ir kongreso apie „žmogiškąjį embrioną iki įsitvirtinimo gimdoje“ dalyvius (2006 02 27): AAS 98 (2006), 264.

(16) TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJA. Instrukcija *Donum vitae*, 3: AAS 80 (1988), 75.

(17) JONAS PAULIUS II. Apaštališkasis paraginimas *Familiaris consortio* apie krikščioniškosios šeimos vaidmenį šiuolaikiniame pasaulyje (1981 09 22), 19: AAS 74 (1982), 101–102.

(18) Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Deklaracija *Dignitatis humanae*, 14.

(19) Plg. TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJA. Instrukcija *Donum vitae*, II, A, 1: AAS 80 (1988), 87.

(20) TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJA. Instrukcija *Donum vitae*, I, B, 14: AAS 80 (1988), 92.

(21) TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJA. Instrukcija *Donum vitae*, Pratarė, 3: AAS 80 (1988), 75.

- (22) Terminu *heterologinis dirbtinis apvaisinimas, arba prokreacija*, nusakoma „technika žmogui pradėti naudojant gametas, iš kurių bent viena yra donoro, kuris nėra vienas iš santuoką sudariusių sutuoktinių“ (Instrukcija *Donum vitae*, II: AAS 80 [1988], 86).
- (23) Terminu *hologinis dirbtinis apvaisinimas, ar prokreacija*, nusakoma „technika žmogui pradėti naudojant santuoką sudariusių sutuoktinių gametas“ (Instrukcija *Donum vitae*, II: AAS 80 [1988], 86).
- (24) TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJA. Instrukcija *Donum vitae*, II, B, 7: AAS 80 (1988), 96; plg. Pijus XII. Kreipimasis į ketvirtojo tarptautinio katalikų gydytojų kongreso dalyvius (1949 09 29): AAS 41 (1949), 560.
- (25) TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJA. Instrukcija *Donum vitae*, II, B, 6: AAS 80 (1988), 94.
- (26) Plg. TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJA. Instrukcija *Donum vitae*, II: AAS 80 (1988), 86.
- (27) Šiuo metu net techniškai pažangiausiuose dirbtinio apvaisinimo centruose embrionų paauciojama per 80 proc.
- (28) JONAS PAULIUS II. Enciklika *Evangelium vitae*, 14: AAS 87 (1995), 416.
- (29) Plg. Pijus XII. Kreipimasis į antrąjį Pasaulio kongresą Neapolyje dėl žmogaus reprodukcijos ir nevaisingumo (1956 05 19): AAS 48 (1956), 470; Paulius VI. Enciklika *Humane vitae*, 12: AAS 60 (1968), 488–489; TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJA. Instrukcija *Donum vitae*, II, B, 4–5: AAS 80 (1988), 90–94.
- (30) Vis daugiau žmonių, net nesutuokusių, norėdami turėti vaiką, naudojami dirbtinėmis reprodukcijos priemonėmis. Tokiais veiksmais silpninama santuokos institucija, o kūdikiai verčiami gimti aplinkoje, neskatinančioje jų visavertės žmogiškosios sklaidos.
- (31) BENEDIKTAS XVI. Kreipimasis į Popiežiškosios gyvybės akademijos 12-ojo visuotinio susirinkimo ir kongreso apie „žmogiškąjį embrioną iki įsitvirtinimo gimdoje“ dalyvius (2006 02 27): AAS 98 (2006), 264.
- (32) Intracitoplazminė spermatozoido injekcija beveik visais atžvilgiais panaši į kitas *in vitro* apvaisinimo formas, išskyrus tai, kad per šią procedūrą apvaisinimas mėgintuvėlyje vyksta ne savaime, bet į kiaušialąstę išvirkščiant anksčiau atrinktą spermatozoidą arba iš žmogaus paimtas nesubrendusias lytines ląsteles.
- (33) Specialistai tebediskutuoja dėl pavojų, kuriuos šis metodas galėtų kelti taip pradėtų vaikų sveikatai.
- (34) TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJA. Instrukcija *Donum vitae*, II, B, 5: AAS 80 (1988), 93.
- (35) Embrionai užšaldomi esant itin žemai temperatūrai; tai leidžia juos ilgai išlaikyti.
- (36) Plg. TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJA. Instrukcija *Donum vitae*, I, 6: AAS 80 (1988), 84–85.
- (37) Plg. žemiau 34–35.
- (38) Plg. TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJA. Instrukcija *Donum vitae*, II, A, 1–3: AAS 80 (1988), 87–89.
- (39) JONAS PAULIUS II. Kreipimasis į simpoziumo „*Evangelium vitae* ir įstatymas“ ir 11-ojo tarptautinio koliokviumo apie Romos ir kanonų teisę dalyvius (1996 05 24), 6: AAS 88 (1996), 943–944.
- (40) Kiaušialąsčių užšaldymas taip pat minimas kituose mediciniuose kontekstuose, kurie čia neaptariami. Kiaušialąstė žymi moters lytinę ląstelę (*gametocyte*), neperskverbtą spermatozoido.
- (41) Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Pastoracinė konstitucija *Gaudium et spes*, 51; JONAS PAULIUS II. Enciklika *Evangelium vitae*, 62: AAS 87 (1995), 472.
- (42) JONAS PAULIUS II. Enciklika *Evangelium vitae*, 63: AAS 87 (1995), 473.
- (43) Geriausiai žinomi blokuojamieji metodai yra intrauterininė spirale (*intrauterine device*) ir vadinamosios „kito ryto“ tabletės.
- (44) Pagrindinės embriono pašalinimo priemonės yra RU-486 (mifepristonas), sintetiniai prostaglandinai arba metareksatas.
- (45) JONAS PAULIUS II. Enciklika *Evangelium vitae*, 58: AAS 87 (1995), 467.
- (46) Plg. KTK, kan. 1398 ir RBKK, kan. 1450 § 2; taip pat plg. KTK, kan. 1323–1324. Popiežiškoji kanonų teisės kodeksų autentiško aiškinimo komisija pareiškė, kad abortas kanonuose laikomas „vaisiaus nužudymu bet kuriuo būdu ir bet kuriuo metu nuo pastojimo momento“ („Atsakymas“ [1988 05 23: AAS 80 [1988], 1818).
- (47) Dabartinėmis žiniomis, technikos, siūlomoms žmogui klonuoti, yra dvi: dirbtinis embriono padalijimas ir ląstelės branduolio perkėlimas. *Dirbtinis embriono padalijimas (artificial embryo twinning)* yra dirbtinis individualių ląstelių ar ląstelių grupių atidalijimas nuo embriono ankstyviausioje jo plėtojimosi stadijoje. Tada jos perkeliamos į gimdą, siekiant dirbtinai gauti tapačius embrionus. *Ląstelių branduolio perkėlimas (cell nuclear transfer)*, arba klonavimas tikraja šio žodžio prasme, yra iš embrioninės ar somatinės ląstelės paimto branduolio įterpimas į kiaušialąstę, iš kurios pašalintas branduolys. Tada kiaušialąstė stimuliuojama, kad imtų vystytis kaip embrionas.
- (48) Plg. TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJA. Instrukcija *Donum vitae*, I, 6: AAS 80 (1988), 84; JONAS PAULIUS II. Kreipimasis į prie Šventojo Sosto akredituotus diplomatinio korpuso narius (2005 01 10), 5: AAS 97 (2005), 153.
- (49) Tokio pobūdžio naujos technikos yra, pavyzdžiui, žmogaus partenogenezė, pakeistojo branduolio perkėlimas (*altered nuclear transfer – ANT*) ir kiaušialąstės padedamas perprogramavimas (*oocyte assisted reprogramming – OAR*).
- (50) JONAS PAULIUS II. Enciklika *Evangelium vitae*, 60: AAS 87 (1995), 469.
- (51) BENEDIKTAS XVI. Kreipimasis į Popiežiškosios gyvybės akademijos surengto simpoziumo „Kamieninės ląstelės: taikymo terapijai ateitis“ dalyvius (2006 09 16): AAS 98 (2006), 694.
- (52) Žr. žemiau 34–35.
- (53) Plg. BENEDIKTAS XVI. Kreipimasis į Popiežiškosios gyvybės akademijos surengto simpoziumo „Kamieninės ląstelės: taikymo terapijai ateitis“ dalyvius (2006 09 16): AAS 98 (2006), 693–695.
- (54) JONAS PAULIUS II. Enciklika *Evangelium vitae*, 63: AAS 87 (1995), 472–473.
- (55) Plg. JONAS PAULIUS II. Enciklika *Evangelium vitae*, 62: AAS 87 (1995), 472.
- (56) TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJA. Instrukcija *Donum vitae*, I, 4: AAS 80 (1988), 83.
- (57) Plg. JONAS PAULIUS II. Enciklika *Evangelium vitae*, 73: AAS 87 (1995), 486: „Taigi abortas ir eutanazija – nusikaltimai, kurių įteisinti negali joks žmogiškas įstatymas. Sąžinė nėra įpareigota paklusti tokiems įstatymams; atvirkščiai, egzistuoja rimta ir aiški pareiga jiems priešintis, sąmoningai protestuojant.“ Protesto iš sąžinės paskatų teisė, kaip teisė į sąžinės laisvę išraiška, turi būti apsaugota įstatymo.
- (58) JONAS PAULIUS II. Enciklika *Evangelium vitae*, 89: AAS 87 (1995), 502.
- (59) JONAS PAULIUS II. Laiškas visiems vyskupams apie „Gyvybės Evangeliją“ (1991 05 19): AAS 84 (1992), 319.

Konferencija apaštalo Pauliaus gimimo 2000-osioms metinėms paminėti

Gruodžio 6 d. Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijoje vyko mokslinė konferencija, skirta apaštalo Pauliaus gimimo 2000-osioms metinėms paminėti. Konferencijos įžanginį sveikinimo žodį tarė kardinolas Audrys Juozas Bačkis ir Vilniaus Šv. Juozapo seminarijos rektorius kun. Žydrūnas Vabuolas.

Pirmojoje konferencijos dalyje savo pranešimuose lektoriai įvairiais aspektais bandė atskleisti sudėtingą ir to meto visuomenėje kontraversišką apaštalo Pauliaus asmenybę, biblinėje šviesoje giliau pažvelgti į apaštalo atsivertimą prie Damasko vartų. Savo įžvalgomis dalijosi lektoriai biblistai kun. Danel Dikevič ir dr. Ingrida Gudauskienė.

Filosofas dr. Albinas Plėšnys savo pranešime akcentavo šv. Pauliaus įtaką antikinės epochos sampratai apie asmens neprilygstamą orumą ir vertingumą. Graikai žmogų aiškino dualistiškai, sudėtą iš kūno ir sielos. Krikščionišku požiūriu žmogus yra traktuojamas kaip nedalomas asmuo, o asmuo – tai santykio kategorija. Graikai neturėjo asmens sampratos, garbino daug dievų. O Paulius skelbė visai kitokį santykį su vienu gyvuoju Dievu: „Jei Dievas už mus, tai kas gi prieš mus?! Jeigu jis nepagailėjo nė savo Sūnaus, bet atidavė jį už mus visus, – kaipgi jis ir visko nedovanotų kartu su juo?!“ (Rom 8, 31–32). Tad asmens nelygstamo vertingumo, orumo, žmogaus laisvių ir teisių, demokratijos laimėjimai, kuriais taip didžiujasi Vakarų Europos kultūra, yra krikščioniškosios sampratos apie asmenį ir visuomenę bei asmens santykį su Dievu padarinys.

Kun. lic. Rimgaudo Šiūlio pranešime Tautų apaštalas atsiskleidė ne tik kaip Dievo karys ir atletas, bet ir kaip mistikas, iškeltas iki trečiojo dangaus. Remdamasis apaštalo Pauliaus Antrojo laiško korintiečiams 12 skyriumi, kun. R. Šiūlys komentavo eschatologinius ir psichologinius mistikos aspektus.

Antrojoje konferencijos dalyje buvo labiau susitelkta ties apaštalo Pauliaus mokymu. Savo pranešime kun. dr. Mindaugas Ragaišis šį Tautų apaštalą akcentavo kaip Kryžiaus teologijos pradininką ir skleidėją. Judėjų įstatyme kryžius – prakeikimo ženklas, tuo tarpu šv. Paulius apverčia šią judėjišką sampratą ir savo laiškuose Kryžiaus ženklą iškelia kaip mūsų vienintelę išganymo viltį.

Kun. Tomas Miliauskas savo pranešime originaliai svarstė šv. Pauliaus gimtosios nuodėmės sampratą judaizmo kontekste. Šiuolaikinis judaizmas mokymą apie gimtąją nuodėmę atkakliai neigia, tuo tarpu šios doktrinos samprata, pranešėjo teigimu, atsirado ne su šv. Augustinu, o su Tautų apaštalu. Jo mokymą apie gimtąją nuodėmę galime rasti jo Laiške romiečiams (5, 12). Kun. T. Miliauskas teigė: „Adomui nusidėjus žmogus pateko į piktojo valdžią, to padarinys – Dievo ir žmogaus atsiskyrimas. Jei nėra visuotinio sugedimo, tik asmeninės nuodėmės, tuomet ir Kristaus auka yra beprasmė. Šioje perspektyvoje nebereikia Gelbėtojo. Tačiau jei pripažįstama nuo Adomo paveldima sugadinta prigimtis, tuomet jai atitaisyti reikia naujojo Adomo – Kristaus.“

Seminarijos rektorius kun. lic. Žydrūnas Vabuolas, remdamasis apaštalo Pauliaus Laiško romiečiams 13 skyriumi, bandė įvairiapusėiškai išlukštenti piliečio ir valstybės santykį šv. Pauliaus mokyme. Paulius savo laiške rašė, kad kiekviena valdžia yra iš Dievo. Šio Pauliaus mokymo ištakas randame jau Senajame Testamente, nes tikrasis Izraelio valdovas visada buvo Viešpats. Senajame Testamente Dievas net pasinaudodavo svetimomis valdžiomis, kad įvykdytų savo

Paskyrimas Vilkaviškio vyskupijoje

Kun. **Linas Šipavičius**, išeinantis dirbti į Lietuvos kariuomenės ordinariatą, atleistas iš Marijampolės Šv. Arkangelo Mykolo parapijos vikaro bei Marijampolės marijonų gimnazijos kapeliono pareigų. -Vk-

Marijos diena Šiluvoje

Gruodžio 13 d., besirengiant trečiajam advento sekmadieniui, Šiluvoje paminėta Marijos diena. Vidudienį, kaip ir kiekvieno mėnesio 13-ąją, Švč. M. Marijos Gimimo bazilikoje šv. Mišias aukojo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius, koncelebravo arkivyskupijos augziliaras vyskupas Jonas Ivanauskas, Panevėžio vyskupas emeritas Juozas Preikšas, Vilkaviškio vyskupas emeritas Juozas Žemaitis MIC, taip pat Kauno I dekanato kunigai, gausiai atvykę patarnauti piligrimams. O jų būta labai daug. Sveikindamas visus tądien atvykusius dalyvauti Marijos dienos pamaldose, arkiv. S. Tamkevičius paragino Viešpaties Gimimo šventes pasitikti gražiomis širdimis ir pakvietė drauge mels-tis, kad ne tik Bažnyčios ištikimieji, bet ir visi tautiečiai kaip dera tikriems katalikams joms pasirėngtų. Per šv. Mišias giedojo Šiluvos parapijos choras.

Homiliją arkiv. S. Tamkevičius skyrė Dievo malonės temai, tos pačios malonės, kurios pasaulio Gelbėtojo Motina Marija buvo pilna – „tiek, kiek jos gali prisipildyti žmogiškoji prigimtis“. Pasak ganytojo, Dievo malonė skirta kiekvienam žmogui, ji gyvena mumyse tiek, kiek esame pajėgūs ją priimti. Ganytojas iškėlė Bažnyčios vaidmenį, išpažinties, Eucharistijos svarbą atsiveriant Dievo malonei. „Čia, Šiluvoje, tarp kitų prašymų, paprašykime: Šiluvos Marija, Dievo Sūnaus Motina, padėk kiekvienam iš mūsų išsaugoti Dievo malonę savo širdyje ir kasdien už ją dėkoti“, – užbaigdamas sakė arkivyskupas. Prieš suteikdamas ganytojišką palaiminimą arkiv. S. Tamkevičius pasveikino t. Gintarą Vitkų SJ, minintį 50 metų amžiaus jubiliejų, o visiems pamaldų dalyviams

palinkėjo likusias 10 dienų iki šv. Kalėdų pasistengti praleisti krikščioniškai giedriais veidais. Šias pamaldas iš Šiluvos, kaip ir kiekvieną mėnesio 13-ąją, tiesiogiai transliavo *Marijos radijas*.

-kasp-

Akcija „Gerumas mus vienija“ Panevėžyje

Caritas organizuojama adventinė akcija „Gerumas mus vienija“ Panevėžio mieste prasidėjo Panevėžio vyskupijos *Caritas* Vaikų ir jaunuolių užimtumo centro vaikų keramikos darbų parodos pristatymu gruodžio 4 d. viešbutyje „Panevėžys“. Renginyje dalyvavo Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas, Panevėžio miesto savivaldybės Tarybos narys, LR Seimo nario Petro Luomano padėjėjas Vitalijus Satkevičius, dailininkė Stasė Medytė, viešbučio „Panevėžys“ direktorė, Panevėžio vyskupijos *Caritas* darbuotojai, savanoriai bei gausus būrys vaikų ir jų šeimų narių. Vyskupas Jonas Kauneckas pasveikino visus, bendravo su vaikais ir juos apdovanojo. Adventinės rimties ir ramių Kūčių palinkėjo Vitalijus Satkevičius. Žvakių šviesoje vaikai šoko liturginį šokį, vaišinosi sausainiais ir arbata. Svečiai buvo apdovanoti vaikų sukurtais keramikos darbeliais ir *Caritas* adventinės akcijos „Gerumas mus vienija“ gerumo žvakėmis. Vaikų darbai viešbučio langus puoš ir miestelėnus bei miesto svečius džiugins iki Trijų Karalių šventės.

-gk-

Tikybos mokytojų ir katechetų susitinkimo diena

Lapkričio 29 d., advento išvakarėse, Kaišiadorių vyskupijos sielovados centre vyko vyskupijos tikybos mokytojų ir katechetų susitinkimo diena, skirta advento temai. Renginys pradėtas Kaišiadorių katedroje šv. Mišiomis, kurias aukėjo mons. dr. Algirdas Jurevičius, Kaišiadorių vyskupo generalvikaras, ir kun. dek. Rimvydas Jurkevičius, Kaišiadorių parapijos klebonas. Homilijoje mons. A. Jurevičius kvietė, anot vieno išminčiaus, ne peikti ar keikti tamsą,

užmoji. Pilotui, neteisingai nuteisusiam nekaltą žmogų ir Dievo Sūnų, Jėzus sako, kad ši galia jam yra duota iš aukštybių. Paulius ragina nesipriešinti pačiai valdžios idėjai, kuri yra Dievo sugalvota ir į žmogaus prigimtį įdiegta tvarka.

Mons. dr. kun. Algirdas Jurevičius savo pranešime bandė palyginti apaštalo Pauliaus ir trečiojo Romos vyskupo, Bažnyčios tėvo Klemenso laiškus Korinto krikščionių bendruomenei. Nors Klemenso ir Pauliaus laiškus skiria 40 metų tarpsnis, iš laiškų konteksto matyti, kad Korinto bendruomenė Klemenso laikais išgyveno panašias problemas, kaip ir esant gyvam šv. Pauliui. Tai susiskaldymai, korintiečių sukilimas prieš paskirtus vyresniusius. Klemensas ragina atgailoti ir atsiversti. Jo laiškuose skelbiama *kerygma* – Kristaus prisikėlimo įvykis, tačiau apie antrąją Jo atėjimą rašoma daug atsargiau nei šv. Pauliaus laiškuose.

-rž-

Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas

Gruodžio 3 d. Vilniaus arkivyskupijos kurijoje vyko eilinis kunigų susirinkimas. Arkivyskupas kardinolas Audrys Juozas Bačkis išreiškė dėkingumą visiems kunigams, kurie supranta Kunigų fondo svarbą ir įgyvendina solidarumą tarp dvasininkų. Jauni kunigai tenepamiršta palaikyti vyresniųjų.

Trakų klebonas dekanas kun. Valdas Girdžiušas pranešė, kad ateinančiais metais Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčia švęs 600 metų jubiliejų. Ji Vytauto Didžiojo rūpesčiu pastatyta 1409 m. Šioje šventovėje atrastos bene seniausios Lietuvoje freskos. 2007 m. pradėjus bažnyčios remonto ir restauracijos darbus, vykdam archeologinius kasinėjimus po šventovę atrasti unikalūs įvairiais motyvais dekoruoti karstai. Kol buvo vykdomi remonto ir archeologiniai tyrinėjimai, tris mėnesius žmonės meldėsi ir sakramentus priimdavo palapinėje. Dabar Trakų bažnyčia jau suremontuota: naujai uždengtas stogas, sudėti langai, įrengta kanalizacija, vandentiekis, šildomos grindys, nudažytas fasadas. Gruodžio 18 d. Lietuvos Nacionaliniame muziejuje bus atidaryta meno kūrinių apie Trakų bažnyčią paroda. Trakų Švč. Mergelės Marijos su Kūdikiu paveikslas – pirmasis Lietuvoje Dievo Motinos atvaizdas, vainikuotas popiežiaus Klemenso XI palaimintomis karūnomis (1718 m.). Paveikslas nutapytas XV a., siejamas su Vytauto Didžiojo gautomis dovanomis. Prie paveikslą rasti seniausi votai datuojami 1450 m. Trakų bažnyčioje saugomas paveikslas liudija pamaldumo Švč. Mergelei Marijai Lietuvoje pradžią. Iki šiol gyva piligriminė kelionė į Trakus tradicija. Rugsėjo mėn., kai bus švenčiamas Trakų bažnyčios jubiliejus, nuo Vilniaus Aušros Vartų taip pat bus rengiama piligriminė kelionė į Trakų šventovę.

Kardinolas perdavė Rytų Bažnyčių kongregacijos padėką už aukas, surinktas Šventosios Žemės krikščionims paremti. Tai ne tik parama, bet ir krikščioniškos bendrystės liudijimas. Kardinolas priminė Lietuvos vyskupų laišką advento proga ir atkreipė dėmesį, jog ganytojai ateinančius metus skelbia jubiliejiniais Evangelijos žinios tūkstantmetei Lietuvai metais. Kronikose pirmą kartą paminėtas Lietuvos vardas ženklina mūsų tėvynės kelio į krikščioniškąją Europą pradžią. Prie Lietuvos sienų savo gyvybę už tikėjimą atidavė Evangelijos skleidėjas vyskupas ir misionierius šv. Brunonas. Šis šventasis yra antrasis Vilniaus arkivyskupijos globėjas, minimas liepos 12 d. Kaip Kolumbas krikščionijai atrado Ameriką, taip šv. Brunonas – Lietuvą. Tuo laiku dabartinėse Lietuvos žemėse gyvenęs kunigaikštis Netimeras priėmė krikštą, norėjo šv. Brunonui talkininkauti skelbiant krikščionybę. 1009 m. ypatingi ne tik tuo, kad pirmą kartą paminėtas Lietuvos vardas, tai ir mūsų krašto Evangelizacijos

pradžiai, kuri tęsėsi Mindaugo valdymo metais, o galutinai įprasminta valdant Vytautui Didžiajam. Taigi Netimero krikštas 1009-aisiais – pirmasis krikštas Lietuvoje. Šiai datai atminti išleisti paveikslėliai su maldomis šv. Brunonui ir šv. Pauliui, kurio jubiliejinius metus mini Katalikų Bažnyčia visame pasaulyje. Kardinolas ragino paveikslėlius dalyti kalėdojant ir raginti žmones skaityti Šv. Raštą, kurio aktyviais ir drąsiais skelbėjais buvo minėti misionieriai. Dievo žodžio svarbą krikščionio gyvenime pabrėžė ir šiais metais Vatikane vykęs Vyskupų sinodas, akinęs visus uoliau skaityti Šventąjį Raštą, atrasti jį kaip Dievo veidą, balsą ir kelią į Viešpaties karalystę.

Kardinolas Audrys Juozas Bačkis atkreipė dėmesį, kad adventas skirtas iš naujo atrasti artimo meilės darbus. Trečiąjį advento sekmadienį visose Lietuvos bažnyčiose rengiama rinkliava *Caritas* iniciatyvoms. Jei parapijoje nėra vykdoma aktyvi karitatyvinė pagalba žmonėms, reikėtų surinktas lėšas skirti vyskupijos *Caritas* projektams. Vilniaus arkivyskupijoje vargšai maitinami „Betanijos“ valgykloje, gauna nakvynę *Caritas* nakvynės namuose. Deja, socialinių Bažnyčios iniciatyvų nepalaiko valstybinės institucijos. Nors karitatyvinės Bažnyčios iniciatyvos dažnai vykdomos iš esmės savanoriškais pagrindais, derama pagalba suteikiama šimtams vargingų žmonių.

Ganytojas ragino kunigus rašyti diakonų charakteristikas, kad galėtų turėti išsamesnę informaciją apie kandidatus kunigo šventimams gauti ir laiku iš-tirti, jei yra kokių problemų, atvirai pasikalbėti. Kardinolas taip pat dalijosi įspūdžiais iš viešnagės Lenkijoje ir kvietė savanorius kunigus atsiliepti, jei yra norinčių patarnauti lietuvių sielovadoje Seinuose. Jis drąsino kunigus rinktis nuolatinio kapeliono tarnystę ligoninėse, kalėjimuose. Kardinolas džiaugėsi rengiamomis adoracijomis už kunigus, skatino dvasininkus palaikyti vieni kitus maldoje, labiau bendradarbiauti.

Šv. Juozapo kunigų seminarijos rektorius kun. Žydrūnas Vabuolas dėkojo už parapijų aukas, surinktas per Kristaus Karaliaus sekmadienio rinkliavą, ir kvietė į mokslinę konferenciją „Visiems tapau viskuo“, skirtą apaštalo Pauliaus jubiliejiniams metams paminėti.

Vilniaus arkivyskupo augziliaras ir generalinis vikaras vyskupas Juozas Tunaitis priminė, kad klebonai paskubėtų parapijose atlikti Bažnyčiai priklausančių pastatų inventorizaciją ir bylą perduotų Ekonomo tarnybai, kad būtų galima pagal visus įstatymus tinkamai sutvarkyti bažnyčių, koplyčių, klebonijų ir kitų statinių registravimą. Pastatus įteisinus bus galima atlikti remontą ir disponuoti nekilnojamuoju turtu. Vyskupas pabrėžė, jog dėl kunigų stygiaus kai kurias parapijas teks uždaryti. Jis kvietė iš anksto rengti ataskaitas, nes visus duomenis reikia apibendrinti kurijoje. Pagal Bažnyčios Kanonus ir Lietuvos Vyskupų Konferencijos nutarimus kunigui išvykstant į užsienį svarbu iš anksto gauti raštišką vyskupo sutikimą ir suderinti, kas pavaduos išvykusį dvasininką. Vikarai tai turi suderinti su klebonu ir kreiptis į vyskupą ne vėliau kaip prieš mėnesį.

Susirinkime buvo svarstomi opūs bažnytinių santuokų klausimai. Anot vyskupo Juozo Tunaičio, yra daugybė prašymų pripažinti santuokas negaliojančiomis. Per metus išsprendžiama apie 30 bylų, o jau šiais metais kreipėsi per 100 žmonių, kad jų santuokas pripažintų negaliojančiomis. Vyskupas ragino netuokti pernelyg jaunų porų, jei jos neturi deramo materialinio pagrindo, su atvykusiais sužadėtiniais kalbėtis atskirai, skirti daug dėmesio tai atsakomybei, kurią jauni žmonės nori prisiimti. Reikėtų netuokti, jei sužadėtiniai kreipėsi vėliau nei prieš 3 mėnesius, nes nesilaikant šios taisyklės neretai santuokos

bet uždegti joje žvakę – šviesą. Kadangi Mišiose dalyvavo ir vyskupijos *Caritas* savanoriai, tad visi buvo raginami šviesti pasauliui savo gerais darbais. Po Mišių susirinkta Sielovados centre, kur įžanginį žodį apie adventą ir Dievo pagalbą tarė kun. Gediminas Tamošiūnas, Katechetikos centro dvasios vadovas. Renginyje dalyvavusi viešnia iš Vilniaus arkivyskupijos katechetikos centro, katechezės koordinatorė Birutė Jachimovič pristatė pačios sukurtą metodinę priemonę advento laikotarpiui – netradicinį adventinį kelią su daugybe simbolių. Po to visi renginio dalyviai aptarė šių simbolių prasmę ir patys įsitraukė į adventinio kelio kūrimą. Buvo smagu išgirsti kiekvienai dienai skirtą ištrauką iš Senojo Testamento, pranašaujančią apie Mesijo atėjimą, bei uždegti žvakutę. Po trumpos pietų pertraukėlės mokytojai ir katechetai Kaišiadorių vyskupijos jaunimo centro vadovės Jolantos Pupalaigytės vadovaujami buvo pakviesti dvasiškai susitelkti – susikaupti, dar kartą apmąstyti, atrodo, tokias žinomas, bet kaskart aktualias advento temas: Apreiškimą Marijai, Juozapo sapną, Aplankymą... Renginio dalyviai akinti susieti šias temas su savo gyvenimu. -kvkc-

Jaunimo adventinio susitelkimo dienos

Gruodžio 5–6 d. Kaišiadorių vyskupijos jaunimo centras organizavo vyskupijos jaunimui advento renginį „Atsigręžk į artimą“. Šiuo renginiu siekta į adventą pažvelgti nauju žvilgsniu – kaip į kelionę su artimu. Pirmoji renginio diena buvo skirta žvilgsniui į save. Impulso metu žvelgta į „Jėzaus draugystės ikoną“, mąstyta apie save kaip apie šios žemės kelevį ir Jėzų, kuris keliauja žmogaus artumoje – šalia, kaip mūsų bičiulis ir draugas. Kun. Vytautas Kirka jaunimui kalbėjo apie nuodėmę ir jos padarinius; šią dieną Kaišiadorių katedroje švęstas Atgailos sakramentas. Pirmoji renginio diena baigėsi jaukiu pasibuvimu kartu vyskupijos Sielovados centre. Antrąją susitikimo dieną aptarta tema „Atsigręžk į artimą“. Šia

proga ses. Vincenta Slavėnaitė MVS apžvelgė, kaip Jėzus mus moko gailėstingumo, moko žvelgti į artimą. Paibaigoje dalyviai atsakinėjo į klausimą, kaip realiai savo parapijoje atsigręžti į artimą. Artimo meilės tema pateikti ir keli teoriniai pasiūlymai, kurie, tikėtina, vėliau bus įgyvendinti praktiškai. Jaunuoliai turėjo galimybę atsiskleisti ir kūrybiškai bei savo pačių sukurtus darbus – dovanėles įteikti bičiuliams. Adventinis susitikimas baigėsi Kaišiadorių katedroje Eucharistijos šventimu.

-kvjc-

Jaunimo vadovų rekolekcijos Kulautuvoje

Prasidėjus adventui, gruodžio 5–6 d., Kulautuvoje vyko Kauno arkivyskupijos jaunimo grupių vadovų rekolekcijos tema „Jei nori būti tobulas“. Rekolekcijų dalyviai, susirinkę iš Kauno I, Ukmergės, Raseinių bei Jurbarko dekanatų, klausėsi br. Antano Blužo OFM minčių apie tobulumą.

Br. Antanas padėjo dalyviams pažvelgti, kokius tobulumo rėmus mums pri-meta šiandienos visuomenė, kokie yra šiandienos tobulumo kriterijai. Atkreiptas dėmesys, kad jaunimas gyvena labai konkurencingoje visuomenėje, kurioje vyrauja „laimėtojų“ arba „pralaimėtojų“ kultūra. Išlikti tokiomis sąlygomis nėra lengva, todėl labai svarbu, kad vadovai padėtų jaunimui rasti atsvarą pasaulio siūlomoms normoms. Labai svarbu, kad jaunimas atrastų Jėzų Kristų, kuris yra visiems tobulo žmogaus pavyzdys. Br. Antanas provokavo dalyvius klausdamas, ar tikrai teisingos yra tokios frazės kaip: „Klysti žmogiška“, „Niekas nėra tobulas“, dažnai girdimos aplinkoje, o gal net pačių vartojamos. Rekolekcijų vedėjas klausė: „Galbūt taip kalbėdami vengiame atsakomybės už savo veiksmus? Juk labai patogu taip sakyti, kai esi tarsi nepakaltnamas.“

Br. Antanas parodė pavoju, kurį slepia tokios iš pirmo žvilgsnio nekaltos frazės, kai jos tampa mūsų gyvenimo ir elgesio dalimi. Jis ragino dalyvius

būna skubotos, be pasirengimo. Kai sužadėtinė laukiasi, tai gali būti kliūtis santuokai, nes nėra visiškai laisvo sprendimo tuoktis. Susidūrus su mišrių santuokų atvejais reikia skubiai kreiptis į vyskupus, nes tokioms jungtuvėms būtina dispensa, reikia besituokiančius apklausti ir visa tinkamai iširti. Atsargiai ir išmintingai reikia spręsti tuomet, kai besituokiantieji jau buvo sudarę civilines santuokas. Dažnai pasitaiko, kai tokios civilinės santuokos tebegalioja arba išsiskyre žmonės netesi savo santuokinių įsipareigojimų. Ganytojai atkreipė dėmesį, kad teikiant Santuokos sakramentą svarbus kunigų solidarumas – visi turi laikytis bendrų nuostatų ir neteikti skubotų pataravimų be reikiamo pasiruošimo ir tyrimo.

Vilniaus Šv. Pranciškaus Asyžiečio (bernardinų) parapijos klebonas kun. Arūnas Peškaitis OFM pristatė internetinio dienraščio *bernardinai.lt* naują žurnalo „Kelionė“ numerį apie adventą ir ragino įsigyti šios redakcijos išleistą darbo kalendorių su kasdienių Šv. Rašto skaitinių, šventųjų minėjimo nuorodomis bei trumpomis meditacijomis.

Kardinolas sveikino susirinkusius kunigus artėjančių šv. Kalėdų proga, kiekvienam padovanojo kalėdaitę ir Giuseppe Pulcinelli knygą „Apaštalo Pauliaus pažinimo abėcėlė“.

Kitas Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas vyks sausio 7 d. kurijoje.

-ksb-

Kaišiadorių vyskupijos kunigų susirinkimas

Gruodžio 9 d. Kaišiadoryse vyko vyskupijos kunigų diena – nuolatinio ugdymo užsiėmimai. Pirmojoje susirinkimo dalyje kalbėjo kunigas Gediminas Numgaudis OFM, Pakutuvėnų parapijos klebonas, vadovaujantis bendruomenei, kurioje žmonės vaduojasi iš priklausomybių, taip pat besidarbuojantis Kretingos katalikiškoje gimnazijoje.

Jo pašnekėsio tema – adventas. Kunigas kalbėjo, jog advento liturginiai Šv. Rašto skaitiniai kviečia taisyti Viešpačiui kelią – nulyginti kalvas, užpilti duobes. Pasak jo, ne visada deramai taisome šį kelią. Dažniausiai esame linkę rūpintis kitais, tuo tarpu save pamirštame. Derėtų nuolat rūpintis asmeniniu santykiu su Dievu. Antraip bus sunku deramai pamokyti kitus, jiems patarti, atvesti pas Viešpatį. Tada beliks visus darbus atlikti vien savo jėgomis.

Kunigas atkreipė dėmesį į duobes ir nelygumus dvasinio gyvenimo kelyje, kaip antai, baimę kalbėti apie blogį ar puikybę, kaltę. Atkreipė dėmesį į Pradžios knygą, kur pasakojama apie pirmųjų žmonių nuodėmę: nepaklusę Dievui jie pasijuto nuogi, ėmė baimintis, slapstyti. Nuogumą kunigas palygino su prarastu dieviškumo drabužiu, kai lieka tik kūnas – mėsa... Kalbėdamas apie nuodėmę prelegentas atkreipė dėmesį į šio žodžio kilmę – žodį „dėmė“, atkreipė dėmesį į nūdienos realijas, pavyzdžiui, kiek daug pinigų žmonės išleidžia vien tam, kad užsidengtų savo nuogumą brangiais drabužiais, aksesuarais ar kt. Jėzus, prisiėmęs žmogaus išvaizdą, atkūrė tai, ką žmogus prarado per nuodėmę. „Patikėjęs Dievo meile, žmogus išeina iš krūmų, – sakė kunigas. – Tai nėra vien žmogaus pastangų vaisius, dera būti atviriems Šventajai Dvasiai.“

Kita „duobė“ – meilės stoka. Priklausomybių varginami asmenys Pakutuvėnuose vadovaujasi *Minesotos* programa. Penktame programos žingsnyje jie privalo papasakoti savo gyvenimą pasirinktam patikimam asmeniui. Daž-

niausiai per tokias „išpažintis“ pasitaikantis skundas – meilės stoka: manęs niekas nemylėjo, todėl taip atsitiko. Meilės stoka gimdo atsiskyrimą, negebėjimą pritapti, norą kaltinti kitus. Pasak prelegento, meilės stoka pastebima ne tik priklausomybės ligomis sergančių žmonių gyvenimuose. Pavyzdžiui, tėvai (ypač pasiturintys) labai dažnai savo vaikams stengiasi nupirkti kiek galima daugiau įvairių žaislų, tarytum stengdamiesi kompensuoti savo meilės trūkumą jiems. „Dievui mylėti – reiškia būti su manimi, o ne duoti kokį nors žaislą; visų pirma šios meilės turime mokytis ir mokytis“, – sakė kunigas.

Antroje susirinkimo dalyje vyskupo generalvikaras pristatė kunigams apaštalo Pauliaus metams numatytas priemones, aptarė einamuosius reikalus. Vyskupijos pastoracinių centrų atstovai priminė *Caritas* vykdomą akciją „Gerumas mus vienija“ ir prašė aktyviai dalyvauti, taip pat pranešė apie kitais metais planuojamus renginius, skirtus Jaunimo dienoms Panevėžyje.

Susirinkimas baigėsi, kaip įprasta, pietumis vyskupijos kurijoje su ganytoju.

-Kš-

Panevėžio vyskupijos jaunimo adventinis susitikimas

Rokiškyje gruodžio 6 d. vyko Panevėžio vyskupijos jaunimo adventinis susitikimas „Ar Tu esi tas, kuris turi ateiti, ar mums laukti kito?“, kurį organizavo Panevėžio vyskupijos jaunimo centro darbuotojos Asta Degenytė, Elona Stasiūnaitė, savanoriai: Monika Narbutaitė, Sandra Kriščiūnaitė, Edgaras Stangvila, Kristina Jasiukonytė ir daug kitų. Prie organizacinių darbų prisidėjo Rokiškio ateitininkų vadovė Diana Kančienė.

Vidudienį prasidėjo grupelių registracija ir po pusvalandžio J. Tumo-Vaižganto gimnazijoje renginys, kuriame dalyvavo apie 350 jaunų žmonių iš Biržų, Anykščių, Panevėžio, Zarasų, Subačiaus, Skapiškio, Obelių, Rokiškio, Ramygalos, Vabalninko, Dusetų, Pandėlio ir kitų vyskupijos parapijų.

Rokiškio klebonas kun. Vilnis Viktoras Cukuras vedė katechezę, po to laikas buvo skirtas jaunimo saviraiškiai. Kol gimnazijos salėje vyko grupelių prisistatymai, kiti jaunuoliai dalyvavo orientacinėse varžybose – mieste ieškojo advento vainiko. Reikėjo rasti 5 stoteles ir atsakyti į stotelėse gautus adventinius klausimus. Greičiausiai advento vainiką pasisekė rasti per 30 minučių, ilgiausiai ieškojusieji užtruko 1 val. 10 minučių. Susumavus laiko rezultatus ir atsakymus į klausimus, vertinimo komisija, kurią sudarė Utenos Kristaus Žengimo į dangų parapijos klebonas Juozapas Kuodis, vikaras Dainius Matiukas, Elona Stasiūnaitė ir Monika Narbutaitė, pirmąją vietą paskyrė Skapiškio skautų grupei, o dvi antrąsias – Panevėžio ateitininkų ir Pandėlio jaunimo grupėms.

Vėliau dirbta grupelėse: dalyvauta ekskursijoje po Rokiškį, kai kam teko „išbandymai jūroje“, kiti kalbėjosi apie Šventąją Šeimą, mokėsi šlovinimo giesmių ir daug ko kito. Grupeles vedė Panevėžio vyskupijos kancleris kun. Eugenijus Troickis, kunigai Juozapas Kuodis, Albertas Kasperavičius, brolis kapucinas Tomas iš Kauno, Benas Ulevičius, Asta Degenytė, Kristina Jasiukonytė, Rūta Vitaitė, Diana Kančienė.

Artėjant vakarui, pradėta ruošti šv. Mišioms. Norintys susitaikyti su Dievu galėjo atlikti išpažintį, kiti susipažino su Mišių giesmėmis. Šv. Mišioms vadovavo Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas, koncelebravo kunigai Eugenijus Troickis, klebonas kun. Vilnis Viktoras Cukuras, kun. Dainius Matiukas.

nuolat žvelgti į Jėzų – tobulą žmogaus pavyzdį. Jėzus iki galo atskleidė Dievo planą, koks turėtų būti žmogus, todėl mes nepaliaujamai turime gręžtis į Jį ir iš Jo mokytis. Tik vienydamiesi su Jėzumi per Bažnyčios mums teikiamus sakramentus sugebėsime atsispirti šio pasaulio pagundoms ir pinklėms. Br. Antanas pabrėžė, kad nėra lengva būti kitokiam, būti Kristaus sekėju, bet, pasidalydamas asmenine patirtimi, ragino rekolekcijų dalyvius nebijoti daryti to, kam kiekvienas yra pašauktas – savo gyvenimu teikti garbę Dievui.

-kajci-

Kaišiadorių vyskupijos *Caritas* projektas „Pagauk tarnystę“

„Pagauk tarnystę“ – tai Kaišiadoryse vykdomas projektas bendradarbiaujant su *Actio Catholica Patria* (Kaunas) ir Kaišiadorių vyskupijos jaunimo centru, taikant programą „Jaunimo socialiniai metai“. Programos kūrėja – *Actio Catholica Patria*.

Šios programos idėja ir tikslas – įtraukti jaunimą į savanorišką socialinį darbą. Programa savanorystę pristato kaip prasmingą veiklą, kurioje dalyvis, suteikdamas pagalbą kitiems, gali atrasti bei patikrinti savarankiškumo ir atsakomybės galimybes, ugdyti žmogiškąsias vertybes, įsitraukti į konkrečių socialinių problemų sprendimo lauką.

Projekte šiuo metų dalyvauja tryliką 16–18 metų savanorių. Jie dirba Kaišiadorių vaikų dienos grupėje, Kaišiadorių Kristaus Atsimainymo parapijos *Caritas* skyriuje ir Kaišiadorių vyskupijos *Caritas* bei Kaišiadorių vyskupijos jaunimo centro organizuojamuose renginiuose.

Šūkiu „Pagauk tarnystę“ jaunimas kviečiamas įsipareigoti savanorystei kaip tarnystei, kuri ugdo jaunuolio gebėjimus prisiimti tam tikrus vaidmenis ir atsakomybę. Savanoriams organizuojami susirinkimai, seminarai ir individualios konsultacijos. Seminaro, vykusio spalio 24–26 d. Kaišiadoryse, tikslas buvo supažindinti savanorius su savanoriška

tarnyste ir suteikti jiems galimybę susipažinti tarpusavyje. Antrajame seminare, vykusiame lapkričio 14–16 d. Birštone, norėta padėti savanoriams įvertinti savanorystės patirtį, giliau susipažinti su šia veikla. Šia proga pranešimą apie konfliktų sprendimą pristatė Nerijus Ramanauskas (Kaišiadorys), o savanoriška patirtimi Lietuvoje ir užsienyje dalijosi savanorė Vilma (Vilnius), metodinių pasiūlymų darbui su mažaisiais pateikė Kaišiadorių vyskupijos jaunimo centro vadovė Jolanta Pupalaigytė ir Kaišiadorių vyskupijos *Caritas* reikalų vedėja ses. Vincenta Slavėnaitė MVS.

-kvci-

S. Dariaus ir S. Girėno gimnazijos bendruomenės šventė

Gruodžio 11 d. Kauno Šv. Kryžiaus (Karmelitų) parapijos bažnyčioje vyko iškilmingos pamaldos, kuriomis paminėtas jubiliejus, kai lygiai prieš dešimt metų gimnazijai buvo suteiktas narsių Lietuvos didvyrių, lakūnų, perskridusių Atlantą, vardas.

Gausiai susirinkusius gimnazijos mokytojus ir gimnazistus pasveikino parapijos klebonas kun. Renaldas Šumbrasuskis. Savo homilijoje jis linkėjo, kad narsių lakūnų pavyzdys paskatintų visus jaunuolius gražiam savo gyvenimo skrydžiui atsirenkant tikrąsias vertybes, palinkėjo gausių Dievo malonių ir ramaus adventinio nusiteikimo visai gimnazijos bendruomenei. Gimnazijos mokiniai visuotinėje maldoje kreipėsi į Viešpatį, melddami Dievo pagalbos jaunimui siekiant mokslo žinių, sveikatos ir stiprybės gimnazijos direktorei Irenai Kašienei, gimnazijos pedagogams. Šios iškilmingos šventės metu gimnazijos kolektyvą sveikino ir giedojo modernaus dainavimo studijos kamerinis choras „Musicalis“.

Tos pačios dienos vakarinėse šv. Mišiose 40 gimnazijos jaunuolių buvo suteiktas Sutvirtinimo sakramentas. Iš viso Sutvirtinimo sakramentą tą vakarą parapijoje priėmė 53 parapijos jaunuoliai. Sutvirtinimo sakramentą

Pamoksle vyskupas uždavė klausimą: „kur mes matome Jėzų?“ ir jį apmąstydamas pateikė pavyzdį iš rusų rašytojo Turgenevo gyvenimo. Jam meldžiantis bažnyčioje dingtelėjusi mintis, kad už jo stovi Jėzus. Du kartus atsigręžęs Turgenevas tepamatė varganą kaimo žmogų. Trečią kartą dingtelėjus tai pačiai minčiai, jis suprato, kad ten, kur du ar trys susirinkę Jėzaus vardu, ir Jėzus yra tarp jų. Ganytojas džiaugsmingai sveikino jaunimą. „Aš Jėzų matau jumyse, jaunime“, – sakė jis. Šv. Mišiose giedojo Elonos Stasiūnaitės vadovaujama šlovinimo grupė. Rokiškio bažnyčia buvo pilnutėlė. Rokiškio klebonas kun. Vilnis Viktoras Cukuras džiaugėsi, kad susirinko ne tik renginyje dalyvavęs jaunimas, bet ir nemažai vietinių gyventojų.

Po Mišių klebono rūpesčiu pasotinti vakariene susitikimo dalyviai ėjo į gimnaziją klausytis Beno Ulevičiaus atliekamų giesmių, stebėjo grupės „Aukštyn bures“ parengtą miuziklą „Nepaleistuvauk“ ir šios grupės koncertinį pasirodymą.

Po miuziklo kun. Juozapas Kuodis įteikė į renginį atvykusioms jaunimo grupelėms žibintus – ateinančio Kristaus, Pasaulio Šviesos, laukimo simbolius.

-lk-

Kaišiadorių vyskupijos *Caritas* metinė konferencija

Lapkričio 29 d. Kaišiadorių vyskupijos *Caritas* organizavo metinę konferenciją „Kad jūsų džiaugsmui nieko netrūktų...“ (Jn 15, 11), skirtą vyskupijos *Caritas* darbuotojams ir savanoriams. Į konferenciją atvyko savanoriai iš Kernavės, Merkinės, Elektrėnų, Birštono, Jiezno, Gelvonų, Daugų, Kaišiadorių, Semeliškių, Pivašiūnų, Dusmenų, Palomenės, Darsūniškio, Kalvių, Kruonio, Žiezmarų, Molėtų ir Onušio parapijų *Caritas* skyrių.

Konferencija prasidėjo šv. Mišiomis Kaišiadorių Kristaus Atsimainymo katedroje. Šv. Mišias celebravo ir homiliją pasakė Kaišiadorių vyskupo generalvikaras mons. dr. Algirdas Jurevičius. Po šv. Mišių visi susibūrė Kaišiadorių vyskupijos Sielovados centre. Konferencijos dalyvius nuoširdžiai pasveikino Kaišiadorių vyskupijos *Caritas* direktorius kun. dek. Rimvydas Jurkevičius, renginyje taip pat dalyvavo vyskupo generalvikaras mons. Algirdas Jurevičius. Kaišiadorių vyskupijos *Caritas* veiklos ataskaitą pristatė reikalų vedėja ses. Vincenta Slavėnaitė MVS. Paskaitą tema „Kad jūsų džiaugsmui nieko netrūktų“ savanoriams skaitė kun. Vytautas Kirka, Kaišiadorių parapijos vikaras.

Konferencijos pabaigoje buvo surengta agapė; savanoriai dalijosi žemiškomis gėrybėmis ir galėjo tarpusavyje pabendrauti.

-kvci-

„Praktinio gerumo akcija“ – atsvara niūriai kasdienybei

Gruodžio 8 dieną vyko Lietuvos *Caritas* rengta „Praktinio gerumo akcija“, prie kurios organizavimo prisidėjo ir Kauno miesto Socialinių paslaugų centras. Organizatoriams talkino Vytauto Didžiojo universiteto, Kauno kolegijos bei Kauno medicinos universiteto socialinio darbo studijų studentai. Akcijos tikslas – vienišiams seniems bei pagyvenusiems žmonėms prieš didžiąsias šventes padėti susitvarkyti buitį ir sykiu pabendrauti su jais, praskaidrinti ne itin džiugią senelių ir ligonių kasdienybę.

Prie „Praktinio gerumo akcijos“ vykdymo prisidėjo daugiau nei 20 savanorių. Daugelis savanorių net neįsivaizdavo, jog kai kurie seni ir vieniši žmonės gy-

vena tokiomis skurdžiomis sąlygomis, yra apleisti ir negalintys išeiti iš namų. Kai kuries dalyviams ši akcija buvo pirmoji savanoriška veikla jų gyvenime.

Dalyviai akcentavo praktinę naudą ne tik žmonėms, kuriems jie padėjo, bet ir sau, didžiavosi savo darbu. Socialinio darbo studentams tai buvo šauni galimybė įgyti socialinio darbo praktikos bendraujant su vyresnio amžiaus žmonėmis. Buvo ir tokių akcijos dalyvių, kurie įvykusios akcijos nelaikė socialinio darbo praktika, o tik asmenine savanoriška veikla. Nepaisant skirtingų požiūrių į atliktą darbą, savanoriai buvo pilni įspūdžių ir naujų atradimų.

Lietuvos *Caritas* Slaugos ir globos namuose skyriaus koordinatore Jūratė Matkovičienė, kuravusi ir „Praktinio gerumo akciją“, džiaugėsi, kad akcija puikiai pavyko ir sakė, jog tokios rūšies akcijos susilaukia vis didesnio susidomėjimo ne tik vidutinio ar vyresnio amžiaus žmonių grupėse, bet patraukia ir jaunimo dėmesį. Jauni žmonės vis labiau supranta, kaip svarbu nelikti abejingam kito nelaimei ir vargui, suprasti ir užjausti silpniausias mūsų visuomenės narius, kuriems greta konkrečios praktinės pagalbos labai reikia nuoširdaus dėmesio ir bendravimo.

Lietuvos *Caritas* Slaugos ir globos namuose skyriaus užduotis – aktyvinti bendruomenę teikiant pagalbą socialinę atskirtį ir izoliaciją patiriantiems seniems, vienišiams ir sergantiems bendruomenės nariams. Vien Kaune per metus pagalba suteikiama daugiau nei šimtui vyresnio amžiaus sergančių asmenų ar jų šeimos narių. Aktyvi slaugos ir sielovados veikla taip pat vykdoma Panevėžio, Kaišiadorių ir Vilniaus vyskupijų *Caritas* skyriuose.

-Ici-

Mirė kun. Kazimieras Gailius (1929–2008)

Gruodžio 16 d. mirė Švenčionėlių parapijos emeritas kun. Kazimieras Gailius. Velionis kurį laiką jau sirgo, bet pastarosiomis dienomis gyveno klebonijoje.

Kun. K. Gailius gimė 1929 m. sausio 21 d. Janapolės parapijoje (Telšių vysk.). Mokėsi Janapolės pradžios, vėliau Varnių vidurinėje mokykloje. 1954 m. buvo priimtas į Kauno tarpdiezezinę kunigų seminariją ir 1959 m. kovo 25 d. vysk. J. Steponavičiaus iššventintas kunigu.

Baigęs seminariją, kun. K. Gailius pradėjo savo kunigišką tarnystę ir ėjo šias pareigas: nuo 1959 m. liepos 4 d. – Valkininkų parapijos vikaro; nuo 1960 m. kovo 8 d. – Linkmenų parapijos administratoriaus; nuo 1961 m. balandžio 28 d. – Kaltanėnų parapijos administratoriaus; nuo 1962 m. liepos 8 d. – Varėnos parapijos administratoriaus; nuo 1968 m. gegužės 11 d. – Vilniaus Šv. Teresės parapijos vikaro; nuo 1974 m. balandžio 4 d. – Rūdiškių parapijos klebono; nuo 1981 m. rugpjūčio 5 d. – Švenčionėlių parapijos klebono. 1997 m. rugsėjo 28 d. arkiv. A. J. Bačkio buvo paskirtas Švenčionių dekanu ir ėjo šias pareigas iki 2004 m. rugpjūčio 26 d.; nuo 2004 m. birželio 7 d. – Švenčionėlių parapijos emeritas.

Kun. K. Gailius buvo pašarvotas Švenčionėlių bažnyčioje. Laidotuvių šv. Mišios aukotos gruodžio 18 d. toje pat bažnyčioje. Velionis palaidotas Švenčionėlių bažnyčios šventoriuje.

-Vn-

teikė Kauno arkivyskupijos augziliaras vyskupas Jonas Ivanauskas, lydimas arkivyskupijos kanclerio mons. Adolfo Grušo, Kauno I dekanato dekanas mons. Vytauto Grigaravičiaus, Šventosios Dvasios (Šilainių) parapijos klebono kun. Emilio Jotkaus.

-nk-

Keliais žodžiais

Kaunas. Gruodžio 7 d. Kauno Šv. Kryžiaus (Karmelitu) parapijos bažnyčioje vyko *Caritas* diena. Po jaunimui skirtų šv. Mišių, kurias aukėjo kun. Renaldas Šumbrasuskis, savo veiklą pristatė Lietuvos *Caritas*, Kauno arkivyskupijos *Caritas* ir Kauno I dekanato *Caritas* atstovai. Ta proga bažnyčioje atidaryta Nacionalinio M. K. Čiurlionio muziejaus vaikų meno laboratorijos vadovės Nijolės Jurkuvienės mokinių darbų paroda „Stebuklo belaukiant“. Gausiai susirinkusius tikinčiuosius giesmėmis pasveikino studijos „Kodėl?–Todėl!“ ir „Mažųjų mokyklėlės“ (vad. Gitana Nevulienė) vaikai. Po šios programos parapijos salėje buvo rodomas filmas „Dievas yra Meilė“.

-kpi-

Palemonas. Gruodžio 6 d. Švč. Mergelės Marijos Rožinio Karalienės parapijos bažnyčioje šv. Mišias aukojęs Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius po Eucharistijos šventimo pašventino šalia bažnyčios policijos pareigūnų iniciatyva pastatytą bronzinę Švč. Mergelės Marijos statulą. Iškilimėse dalyvavo daug parapijiečių ir svečių. Palemono bendruomenės pirmininkė Jūratė Kulevienė padėjo skulptoriui Pranui Žukliui, Petrašiūnų policijos nuovados viršininkui Gintautui Kvietkauskui ir kitiems geradariams. Palemono ansamblis „Marių banga“ palinksmino susirinkusiuosius gražia giesme ir daina. Paskui visi šventės dalyviai bendravo agapėje. Parapijiečiai džiaugiasi sulaukę tokios dovanos būtent šiemet, kai minimas Švč. M. Marijos apsireiškimo Šiluvoje 400 metų jubiliejus.

-sdb-

MYLIMASIS SŪNUS

Kristaus Krikštas (B)

Iz 42, 1–4. 6–7; Apd 10, 34–38; Mk 1, 7–11

Kristaus krikštas buvo kitoks negu mūsų. Krikštas Jordane nebuvo sakramentas, nes tikrasis Dievo sakramentas – krikšto priėmėjas Jėzus, tikras regimas žmogus ir drauge neregimas Dievas. Vanduo negalėjo pašventinti to, kuris vienintelis šventas, o pats vanduo todėl, kad į jį įžengė Jėzus, tapo pašventinimo ženklu. Tačiau krikštas Jordane ypač reikšmingas momentas Jėzaus ir Bažnyčios gyvenime.

Šį ypatingą momentą akcentavo apaštalai, rinkdamiesi į savo būrį iš drauge vaikščiojusių vyrų, „pradedant Jono krikštu ir baigiant Jėzaus iš mūsų paėmimu“ (*Apd 1, 22*). Kai Kornelijaus namuose Petras kalbėjo apie Dievo išganymo planą, jo atskaitos taškas buvo būtent Jono krikštas (*Apd 10, 37*).

Kristaus krikšto įvykis turi keturis aspektus. Priimdamas krikštą Viešpats Jėzus nusizemina prieš Joną Krikštytoją. Šis nusizeminimas siejasi su Kalėdų įvykiu – Išikūnijimo slėpiniu. Dievo Sūnus nusizemino tiek, kad gimė tvarte. Jis nusizemino priimdamas Jono krikštą, pats būdamas be nuodėmės. Antrasis dalykas – Sūnui suteikiama Dvasios galybė vykdyti Tėvo misiją. Šis krikšto aspektas ypač pabrėžiamas Rytų Bažnyčioje. Trečia, Viešpats priima misiją kentėti dėl mūsų. Raktas yra pirmasis skaitinys iš Izaijo knygos, Viešpaties tarno giesmės.

Ketvirtoji išvalga: Viešpats solidarizuojasi su norinčiais perkeisti pasaulį, kuris Jono Krikštytojo laikais irgi buvo pilnas žiaurumo, išnaudojimo, smurto. Tie žmonės taip pat norėjo pokyčių, tačiau kokia buvo jų taktika? Jie atgailavo dėl savo nuodėmių, pripažino, kad pasaulis nepagerės, jei jie patys nepasikeis. Jėzus solidarai prisijungė prie jų. Ramybės nešėjas priėmė Jono krikštą, nes taip pat norėjo, kad pasaulis būtų perkeistas. Pagal Naujosios Sandoros tvarką su priešais turime kovoti meile. Nebegalioja dėsnis „akis už akį“. Jėzus ragina melstis už priešus.

Klausimas, kodėl Jėzus leidosi krikštijamas, visada rūpėjo krikščionims. Jėzus savo krikštu patvirtino Jono Krikštytojo raginimą atsiversti. Tai Jono Krikštytojo darbo taša ir drauge nauja pradžia.

Krikštas yra tarsi visą Jėzaus gyvenimą apibendrinantis įvaizdis: pasinėrimas ir iškilimas. Nuolankus ir klusnus Jėzus nusizemina, permaldavimo ženklu priimdamas visų žmonių nuodėmes. Išskylančią iš vandens jį pasitinka

Tėvas patvirtinančiais ir pašlovinančiais žodžiais. Krikštu nurodomas išganingas Jėzaus mirties ir prisikėlimo įvykis. Suvokti Kristaus krikšto slėpinį padeda himnas iš Laiško filipiečiams 2, 7–11. Tėvo tariami pripažinimo ir patvirtinimo žodžiai Sūnui po krikšto drauge yra dėkingumo išraiška dėl Sūnaus paklusnumo.

Net ir Jėzus negali savęs pakrikštyti. Jis priima savo misiją iš Tėvo, taip pat yra pirmiausia Dvasios gavėjas, o tik po to ir per tai gali krikštyti Šventąją Dvasią.

Evangelistas Morkus rašo, kad Jėzus po krikšto matė ir girdėjo Dievo apreiškimą. Tuo Morkus nenori paneigti kitų evangelistų pasakojimų, pagal kuriuos Jonas ir prie Jordano buvę žmonės taip pat girdėjo ir matė Tėvo apsiareiškimą. Evangelistas Morkus pabrėžia, kad Jėzus ypatingu būdu suvokia tai, ką sako Tėvas, nes Tėvo žodžiai skiriami pirmiausia jam. Šio įvykio pagrindiniai veikėjai yra Dievas ir jo Mesijas.

Jėzaus nuolankus klusnumas tarsi perplėšia dangaus tylą. Atsiveria dangus ir prabyla iki tol slaptoje buvęs Dievas. Viešpats apreiškia savo slėpinį ir atskleidžia savo maloningumą. Šiame slėpiningame vyksme galime išvelgti Trejetą: apsiareiškiantis, Dvasią siunčiantis ir bylojantis Tėvas; iš nuolankaus nusizeminimo kylantis ir pripažįstamas Sūnus ir save dovanojanti Dievo Dvasia.

Ant Jėzaus nužengė Dievo Dvasia ir jį pripildė. Dvasios galia daro jį Dievo pateptuoju Mesiju. Jam pavedamas pasaulio pašventinimo ir išganymo darbas ir suteikiama galia tą darbą vykdyti. Dvasios pasirodymas regimu pavidalu vienaprasmiškai rodo tą, apie kurį kalba balsas iš dangaus. Nurodantis gestas aiškiai byloja, kad čia turimas omenyje ne Jonas Krikštytojas. Jėzaus misija yra įkvėpta Šventosios Dvasios ir tik per Šventąją Dvasią gali būti atpažįstama. Vien tik moksliniais, istoriniais, sociologiniais ar psichologiniais argumentais jos neįmanoma pagrįsti. Dvasios krikštas yra Jėzaus gyvenimo užduotis ir drauge įteisinimas.

Pasak evangelisto Morkaus, iš dangaus pasigirdo balsas. Žodžiai: „Tu mano mylimasis Sūnus“ nurodo, jog kalbantysis yra Tėvas. Šie žodžiai yra Dievo žinia visiems krikščionims. Jėzus iš Galilėjos Nazareto yra konkretus istorinis žmogus, apie kurį sakoma, kad jis yra vienintelis Dievo Sūnus. Šiam sutapatinimui nusakyti ne tik neužtenka žodžių, jis pranoksta ir žmogiškojo mąstymo galimybes. Dangaus Tėvas liudija, kad Jėzus savo žemiškojo gyvenimo metu ne pats nusprendė ar buvo verčiamas ką nors daryti, bet Dievas jį pasirinko.

PAŠAUKTI VARDU

2 eilinis sekmadienis (B)

1 Sam 3, 3b–10; 1 Kor 6, 13c–15a. 17–20; Jn 1, 35–42

Kai kurių profesijų atstovams, ypač mokytojams, gydytojams, žurnalistams, per gyvenimą tenka pažinti daugybę žmonių. Visiems tikriausiai teko sutikti žmogų, kurį iš matymo atsimename, bet jo vardą pamiršome. Iš nejaukios padėties išsisukame vengdami tiesiogiai į jį kreiptis vardu. Veikiausia esame buvę ir „pamirštojo“ kailyje, ypač vaikystėje. Girdėdami kreipinį: „Berniuk su mėlynu megztuku“ ar „Mergaitė iš antro suolo“, suvokėme, kad jis skirtas mums, tačiau drauge nusivylėme: nejaugi jis nežino svarbiausio dalyko – mano vardo...

Biblijoje vardas yra labai reikšmingas. Kūrimo metu Dievas įvardija visus sukurtuosius dalykus: naktį ir dieną, dangų ir žemę. Dievas paveda Adomui įvardyti aplinkinius kūrinius. Izraelio vaikui duodamas vardas reiškė būsimąją veiklą ir pašaukimą. Viešpats kreipiasi į žmogų vardu jį pašaukdamas ir išrinkdamas. Dievas šaukia vardu Samuelį į pranašo tarnystę. Jėzus taip pat kreipiasi vardu ir suteikia naujus vardus: „Tu esi Simonas, Jono sūnus, o vadinsies Kefas“ (Jn 1, 42). Susitikimas su Viešpačiu perkeičia žmogų. Galima būti pakrikštytam ir netgi miegoti šventykloje, bet nepažinti Viešpaties. Galima intensyviai dirbuotis ir veikti dėl Viešpaties, tačiau nebūti vienybėje su juo. Pašaukimas reiškia naują ryšio su Dievu kokybę.

Pašaukti Samuelio Viešpats ateina naktį, kai nutyla išorinis triukšmas. Užmigęs žmogus labiausiai panašus į vaiką. Dieną galime pasislėpti už veiklos uždangos, o naktį to nepadarysi. Viešpats išnaudoja tokius akimirksnius, kad išgirstume tą ilgesį ir pajustume troškimą, kurį jis mums sužadina. Mokiniai, išvydę Dievo Avinėlį, nusekė paskui jį. Jėzus žino jų troškimą, tačiau klausia: „Ko ieškote?“ Jis leidžia garsiai išsakyti troškimą. Samueliui reikia Elio, kad pažintų Viešpatį, mokiniams – Jono Krikštytojo, Petru – Andriejaus.

Ką tik gimusį Samuelį motina paaukvoja Dievui. Samuelis patikimas Elio globai. Elio sūnūs Hofnis ir Finehas piktnaudžiavo savo padėtimi, išniekindami žmonių

atnašas. Tačiau Samuelis neužsikrečia šiuo blogu pavyzdžiu. Išgirdęs Dievo balsą jis iš karto gauna keblią užduotį paskelbti grėsmingą pranašystę prieš Elio namus. Samuelis toks atviras Dievo Dvasiai, kad Viešpats „nepalieka neįvykdyto nė vieno žodžio“. Raštuose pranašais vadinti taip pat Mozė, Gedeonas, kai kurie teisėjai, tačiau Samuelis buvo pirmasis pranašas tiesiogine prasme. Jis asmeniškai pašaukiamas Dievo. Jis yra naziras, tai yra pašvęstojo gyvenimo vyras. Samuelis taip pat atlieka kunigo pareigas, patepdamas Saulių ir Dovydą karaliumi. Jis pataria karaliams ir kritikuoja juos.

Žmonės žvelgė į pranašą kaip į Dievo įrankį. Jei pranašas skelbė sausrą, buvo suvokiama, kad jo pranašystė yra sausros priežastis. Pranašo žodžiuose glūdėjo Dievo galia. Galima suprasti, kodėl daugelis pranašų buvo pasmerkiami myriop. Būti tikru pranašu buvo ir tebėra rizikinga. Jei skelbiame nemalonią tiesą, rizikuojame likti izoliuoti nuo savo draugų, bendradarbių, net šeimos narių. Tačiau tiesa kyla iš Dievo. Jei neskelbsime tiesos, nūsikusime nuo Dievo pašaukimo skelbti jo žodį.

Po Kalėdų prasidėjus eiliniam liturginiam laikui Bažnyčia parenka skaitinius apie Jėzaus viešosios tarnystės prasmę ir artimiausių mokinių pašaukimą. Andriejus ir kitas mokinytis yra Jono Krikštytojo mokiniai. Jie girdi, kaip Krikštytojas pavadina Jėzų Dievo Avinėliu. Galima numanyti, kad ten dalyvavo ir daugiau Krikštytojo mokinių. Tačiau šiedu buvo artimi Jonui ir mokytojo atžvilgiu padaro neįsivaizduojamą dalyką: palikę radikalų dykumos atsiskyrelį nuseka paskui nepažįstamą Jėzų. Jonas Krikštytojas iš anksto rengė mokinius atsižadėti savanaudiškumo. Toje pačioje Jono Evangelijoje Krikštytojas sako: „Jam skirta augti, o man – mažėti.“

Jėzaus dialogas su naujaisiais mokiniais labai būdingas. Praleidęs dieną kartu su juo Andriejus atsiveda savo brolių Simoną, kurį Jėzus vadina Petru. Viešpats apverčia mūsų sudėliotus planus ir pašaukia ten, kur nesitikėjome. Gal nerasime jo ten, kur patys suplanavome ir tikėjome jį matyti. Tačiau ištikimai sekdami Jėzų, išgirdę kvietimą „ateikite ir pamatysite“, mes jį galiausiai rasime.

Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 60-mečio minėjimas

(KAP, KAI) Gruodžio 10 d. popietę Vatikane, Pauliaus VI audiencijų salėje, vyko Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 60-mečio minėjimas, kuriame dalyvavo Romos kurijos, diplomatinio korpuso atstovai ir tūkstančiai svečių. Pirmojoje minėjimo dalyje pagrindinį pranešimą padarė Vatikano valstybės sekretorius kardinolas Tarcisio Bertone, taip pat kalbėjo Popiežiškiosios teisingumo ir taikos „Iustitia et Pax“ tarybos pirmininkas kardinolas Renato Raffaele Martino.

Valstybės sekretorius kardinolas Tarcisio Bertone sakė, kad Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje Bažnyčia įžvelgia laikų ženklą kelyje į naują teisinę ir politinę pasaulio tvarką. Kalbėdamas apie religijos laisvę kardinolas T. Bertone sakė, kad pamatinei teisei kyla grėsmė būti pakeistai neapibrėžta „tolerancijos teise“. Tokiu būdu religija būtų priskirta privačiai sferai, o tiesos klausimas būtų reliatyvus.

Kardinolas Renato R. Martino kalbėjo apie Bažnyčios pastangas ir nueitą ilgą kelią saugant ir įtvirtinant žmogaus teises. Jis priminė, kad po Prancūzų revoliucijos Bažnyčios magisteriumas ne kartą pareiškė nepritarimą, net smerkė pastangas įtvirtinti žmogaus teises, ypač XIX a., tačiau ši nuostata kilo dėl to, kad žmogaus teisės būdavo priešingos Bažnyčios laisvei.

Minėjimo metu buvo įteikti apdovanojimai kardinolo Nguyen-Van-Thuano žmogaus teisių premijos laureatams. Premija įsteigta kardinolui Francois-Xaviero Nguyen Van Thuano (1928–2002), 13 metų praleidusiam Vietnamo kalėjime, atminti.

Minėjimo dalyviams koncertavo Frankfurto Brandenburgo valstybinis orkestras. Rytų Vokietijos orkes-

trui (pirmą kartą Vatikane) dirigavo moteris – ispanė Imma Shara.

Po koncerto trumpą žodį taręs Benediktas XVI teigiamai įvertino deklaraciją ir drauge primygtinai ragino geriau ją taikyti. Popiežius atkreipė dėmesį, kad kiekvieno žmogaus orumas yra tikras ir garantuojamas tik tuomet, kai visos pamatinės teisės pripažįstamos, saugomos ir puoselėjamos. Nepaisant pažangos per praėjusius dešimtmečius ir toliau kyla grėsmė milijonų žmonių gyvybei, laisvei ir saugumui. Benediktas XVI pabrėžė žmogaus teisių pagrindimą prigimtinių teisės požiūriu. Bažnyčia pabrėžia, jog pamatinės teisės anapus įvairių kultūrų skirtumo yra visuotinė duotybė, priklausanti žmogaus prigimčiai. Pasak popiežiaus, prigimtine teise Dievo įrašyta į žmogaus sąžinę ir yra visų žmonių ir visų tautų bendras vardiklis. Žmogaus teisių galutinis pagrindas – Dievas Kūrėjas, davęs kiekvienam žmogui pažinimą ir laisvę.

Šventiniu minėjimu Apaštalų Sostas pabrėžė Katalikų Bažnyčios dėmesį visuotinėms žmogaus teisėms. Pijus IX buvo paskutinis popiežius, pasmerkęs iš Apšvietos kylančią žmogaus teisių idėją. Jonas XXIII 1963 m. pripažino Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją kaip didelę pažangą, o Jonas Paulius II 1998 m. kaip vieną reikšmingiausių dokumentų teisės istorijoje.

Vatikanas patvirtino nuostatą dėl homoseksualumo

(KAP, KAI) Gruodžio 2 d. Vatikano spaudos atstovas Lombardi atmetė kaltinimus dėl tariamai Vatikano vykdomos homoseksualų diskriminacijos. Polemika kilo dėl to, kad Šventojo Sosto atstovas Jungtinėse Tautose Niujorke arkivyskupas Cestino Migliore pasipriešino Prancūzijos iniciatyvai ES vardu pateikti JT generalinei asamblėjai deklaraciją balsuoti, kad seksualinė orientacija

ar lytinė tapatybė jokia būdu negali būti baudžiama. Homoseksualų atstovai apkaltino arkivyskupą C. Migliore, esą jis siekia bausti homoseksualus net mirties bausme, kuri kai kuriose šalyse taikoma už homoseksualius santykius. Arkivyskupas C. Migliore interviu naujienų agentūrai ANSA išreiškė nepritarimą neteisėtam homoseksualų diskriminavimui. Tačiau jis drauge išpėjo, kad priėmus Prancūzijos siūlytą JT deklaraciją vėliau valstybėms galėtų būti daromas spaudimas pripažinti vienos lyties asmenų santuokas.

Vatikano atstovas spaudai kun. Federico Lombardi SJ paaiškino, jog Šventasis Sostas jokia būdu nesiekia diskriminuoti ar bausti homoseksualų. Katalikų Bažnyčios katekizmas atmeta mirties bausmę, taip pat baudžiamąsias priemones ar diskriminaciją homoseksualų atžvilgiu. Pasak kun. F. Lombardi, ES pirmininkaujanti Prancūzijos pasiūlymas sulygina visas lytines pakraipas, tačiau tai gali vesti į diskriminaciją tų, kurie santuoką laiko vyro ir moters privilegija ir pamatine socialinio gyvenimo forma. Jis atkreipė dėmesį, kad tokia Šventojo Sosto pozicija susilaukė pritarimo: tik 50 šalių JT narių parėmė Prancūzijos pateiktą ES iniciatyvą, o 150 šalių jai nepitarė.

Popiežius pagerbė Nekaltai Pradėtąją

(KAP, KAI) Gruodžio 8 d. Benediktas XVI pagal tradiciją lankėsi Romos Ispanijos aikštėje, kur meldėsi prie Dievo Motinos statulos, Pijaus IX pastatytos Marijos Nekaltojo Prasidėjimo dogmos paskelbimo proga. Benediktas XVI ta proga priminė, kad Lurde baigiasi Marijos apsireiškimo 150-ųjų metinių minėjimas. Per paskutinį apsireiškimą Baltoji Ponia apreiškė Bernadetai savo vardą sakydama: „Aš esu Nekaltasis Prasidėjimas.“ Pasak popiežiaus, žvelgdami į Mariją joje atpažįstame Dievo šypseną, duo-

dančią žmonėms naują viltį. Benediktas XVI simboliškai padėjo prie Marijos kolonos pintinę baltų rožių. Jis sakė, kad gėlės simbolizuoja tuos gerus ir gražius darbus, kuriuos pavyko nuveikti per metus. Tačiau nėra rožių be spyglių, o tie spygliai mūsų laikais yra sunkumai, kentėjimai ir blogis. Popiežius prašė Marijos, kad išmokytų mus solidarumo socialinės nelygybės akivaizdoje.

Benediktas XVI apie teologijos užduotį

(KAP, KAI) Gruodžio 5 d. Vatikane baigėsi Tarptautinės teologų komisijos plenarinė sesija, o jos narius priėmė popiežius. Komisija priėmė dokumento projektą „Universaliosios etikos paieška. Naujas požiūris į prigimtinę teisę“. Benediktas XVI kalbėdamas komisijos nariams sakė, jog nėra prieštaros tarp klusnumo tiesai, ieškojimo ir mąstymo. Pasak popiežiaus, viešoji nuomonė dažnai reikalauja iš teologų plėtoti dialogą tarp religijų ir kultūrų, taip pat etiką, besiremiančią taika, teisingumu ir aplinkos apsauga. Teologija, apsiribodama šiais dalykais, prarastų savo tapatybę. Pagrindinis teologijos prioritetas yra, kaip sako jos pavadinimas, kalba apie Dievą, Dievo klausimo apmąstymas. Popiežius sakė, kad esminis ir neatimamas teologijos bruožas yra tikėjimo ir tiesos klausimas. Teologiniame darbe galima aiškiai suvokti, kad tikėjimas nėra priešingas protui, bet atveria proto akis, praplečia mūsų perspektyvą ir leidžia atrasti galutinius atsakymus į įvairių laikų klausimus. Benediktas XVI taip pat kalbėjo apie teologo užduotį. Teologas pirmiausia turi siekti tikėjimo klusnumo, nuolankumo, atveriančio akis ir darančio jį tiesos bendradarbiu. Teologas, vidujai apsivalęs klusnumu tiesai, leidžia, kad per jį kalbėtų pati tiesa ir pats Dievas, o drauge tiesa galėtų būti atnešama į pasaulį.

Šventasis Tėvas taip pat kalbėjo apie komisijos parengtą dokumen-

tą universaliosios etikos tema. Jis sakė, kad prigimtinei teisei garantuoja kiekvieno žmogaus laisvę ir orumą, apsaugo žmogų nuo ideologinių manipuliacijų ir jėgos piktnaudžiavimo. Popiežius ragino teologinės komisijos narius kurti visuomenėje, politiniame ir kultūros gyvenime sąlygas, leidžiančias iki galo suvokti prigimtines moralinės teisės vertę. Tarptautinė teologų komisija savo darbą baigė. Ateinančiais metais Benediktas XVI paskirs naujos sudėties komisiją penkerių metų kadencijai.

Marijonai Romoje pradėjo Jubiliejinių atkūrimo metų minėjimą

(KAI) Gruodžio 7 d. Romoje Švč. M. Marijos Nekaltojo Prasidėjimo kunigų marijonų vienuolija pradėjo jubiliejinių atsinaujinimo metų minėjimą. Jubiliejus siejamas su 1909 m. pal. Jurgio Matulaičio pradėtu vienuolijos atnaujinimu. Jubiliejaus renginiai prasidėjo sekmadienio mišparais Marijos Nekaltojo Prasidėjimo iškilmės išvakarėse. Mišparams vadovavo Popiežiškosios pasauliečių tarybos pirmininkas kardinolas Stanisławas Ryłko. Iškilmėse taip pat dalyvavo Lietuvos ir Lenkijos ambasadoriai prie Šventojo Sosto, taip pat Lietuvos ambasadorius Italijoje. Gruodžio 8 d. Eucharistijai vadovavęs vienuolijos generalinis vyresnysis kun. Janas M. Rokozas MIC dėkojo Dievui už tris vienuolijos gyvavimo šimtmečius, 2007 m. vykusią įkūrėjo Stanislovo Papčinskio beatifikaciją. Minėdamas vienuolijos atnaujinimo ir reformavimo šimtmetį jis išskėlė pal. Jurgio Matulaičio vaidmenį gelbėjant vienuoliją nuo sunykimo. Pasak jo, tai buvo galingiausias Dievo įsikišimas į vienuolijos istoriją, drauge patvirtinimas, kad vienuolijos charizma reikalinga Bažnyčiai. Kun. J. Rokozas sakė, jog Marijos Nekaltojo Prasidėjimo slėpinys duoda raktą suvokti palaimintųjų Stanislovo Papčinskio ir Jurgio Matulaičio gy-

venimą bei veiklą. Abu Bažnyčios palaimintieji leidosi apimami naujo gyvenimo Kristuje, kurio pavyzdys pilniausiai atsispindi Marijoje. Nei pal. Stanislovui, nei pal. Jurgiui išorinių darbų vykdymas nebuvo savitiksliis. Jų gyvenimo tikslas buvo vienijimasis su Dievu ir jo Karalystės plėtojimas.

Kunigų marijonų vienuolijai pasaulyje priklauso apie 600 narių. Vienuoliai darbuojasi 18 šalių šešiuose žemynuose.

Lurdo stebuklai

(KAP, KAI) Tarptautinis medicinos komitetas paskelbė apie penkis patvirtintus Lurdo piligrimų išgijimus, įvykusius per pastaruosius ketverius metus. Visais atvejais fizinį išgijimą lydėjo taip pat dvasinė permaina. Vienas iš patvirtintų atvejų yra keturiasdešimtmetės moters, nuo 1993 m. sirgusios išsėtine skleroze. Ji negalėjo judinti kojų ir sėdėjo invalido vežimėlyje. 2004 m. besimaudydama apreiškimo šaltinio vandens baseine po maldos moteris vėl galėjo judinti kojas. Nuo to laiko medicininiai tyrimai nerodo jokių ligos požymių.

Nuo 1858 m., kai Lurde įvyko pirmasis išgijimas, Katalikų Bažnyčia oficialiai pripažino 67 stebuklus. Įvyko taip pat beveik 7 tūkst. išgijimų, kurių negalima paaiškinti moksliskai. Septyni pirmieji stebuklai padėjo pripažinti Marijos apsi-reiškimų tikrumą. Pasak Tarptautinio medicinos komiteto pirmininko prof. Francois-Bernardo Michelio, atkreiptinas dėmesys į tai, kad „stebuklų medis neužstotų išgijimų miško“. Tarbo ir Lurdo vyskupas Jacques Perrier paaiškino, jog minėti penki išgijimai nebuvo pripažinti stebuklais, kadangi nepatenkino 2006 m. priimtų stebuklo kriterijų. Vyskupas taip pat sakė, kad 2008 m. Lurdo šventovėje šešiasdešimt asmenų pareiškė apie savo išgijimą.

Popiežius

Žinia Pasaulinės taikos dienos (2008 m. sausio 1 d.) proga	Nr. 1, p. 2
Žinia 2007 m. Kalėdų proga	Nr. 1, p. 5
Homilija per 2007 m. Kalėdų šv. Mišias	Nr. 1, p. 6
Žinia 2008 m. gavėnios proga	Nr. 2, p. 2
Žinia 16-osios Pasaulinės ligonių dienos proga	Nr. 2, p. 3
Kreipimasis į Romos kurijos narius tradicinių kalėdinių sveikinimų proga	Nr. 2, p. 5
Kreipimasis į prie Šventojo Sosto akredituotų diplomatų korpusą per tradicinį pasikeitimą naujametiniams sveikinimais	Nr. 2, p. 9
Gavėnios kelias (Kalba per bendrąją audienciją)	Nr. 3, p. 2
Kalba, planuota pasakyti Romos <i>La Sapienza</i> universitete 2008 m. sausio 15 d.	Nr. 3, p. 3
Kreipimasis 12-osios Pasaulinės pašvęstojo gyvenimo dienos proga	Nr. 4, p. 2
Apie užduotis auklėjimo srityje	Nr. 4, p. 3
Apie tikrąją žmogaus tapatybę	Nr. 4, p. 4
Žinia 45-osios Pasaulinės maldos už pašaukimus dienos proga	Nr. 5, p. 2
Laiškas Romos miestui ir vyskupijai apie neatidėliotinas auklėjimo užduotis (2008 m. sausio 21 d.)	Nr. 5, p. 3
Pamokslas per 2008 m. Krizmos šv. Mišias	Nr. 6, p. 2
Pamokslas per 2008 m. Paskutinės vakarienos šv. Mišias	Nr. 6, p. 3
Pamokslas per 2008 m. Velyknakčio šv. Mišias	Nr. 6, p. 5
2008 m. Velykų žinia	Nr. 6, p. 7
Žinia 42-osios Pasaulinės visuomenės komunikavimo priemonių dienos proga (2008 m. gegužės 4 d.)	Nr. 7, p. 2
Popiežiaus atsakymai į Romos kunigų klausimus	Nr. 7, p. 3
Kreipimasis į Jungtinių Tautų Organizacijos generalinę asamblėją	Nr. 8, p. 2
Kreipimasis į Jungtinių Valstijų vyskopus Nekaltojo Prasidėjimo nacionalinėje šventovėje	Nr. 8, p. 5
Kreipimasis į katalikų pedagogus Vašingtono katalikiškajame Amerikos universitete	Nr. 8, p. 8
Kalba per tarpreliginį susitikimą Popiežiaus Jono Pauliaus II kultūros centre	Nr. 8, p. 10
Kreipimasis per ekumenines pamaldas Niujorko Šv. Juozapo parapijoje	Nr. 9, p. 2
Kreipimasis į jaunimą ir seminaristus Niujorko Šv. Juozapo kunigų seminarijoje	Nr. 9, p. 3
Sekminių pamokslas	Nr. 10, p. 2
Kalba per audienciją kongreso enciklikos <i>Humanae vitae</i> 40-osioms metinėms paminėti dalyviams	Nr. 10, p. 3
Apie Bažnyčios karitatyvinės srities darbuotojus	Nr. 10, p. 4
Apie skyrybų ar aborto ištiktuosius	Nr. 10, p. 5
Pamokslas iššventinamiems kunigams	Nr. 10, p. 6
Pamokslas Švenčiausiosios Trejybės iškilmės proga	Nr. 11, p. 2
Apie senelių vaidmenį	Nr. 11, p. 3
Homilija per šv. Mišias Sidnėjaus Švč. M. Marijos katedroje	Nr. 15, p. 2
Kreipimasis per vigiliją kartu su jaunuoliais Randwicko hipodrome	Nr. 15, p. 4
Homilija per šv. Mišias Randwicko hipodrome	Nr. 15, p. 7
Kreipimasis per susitikimą su <i>Notre Dame</i> universiteto reabilitacinės bendruomenės jaunuolių grupe	Nr. 16, p. 2
Kreipimasis į kultūros pasaulį Paryžiaus Bernardinų kolegijoje	Nr. 18, p. 2
Pamokslas per šv. Mišias Paryžiaus <i>Esplanade de Invalides</i>	Nr. 18, p. 5
Pamokslas per šv. Mišias Lurde	Nr. 18, p. 7
Pamokslas per šv. Mišias už ligonius Lurde	Nr. 18, p. 9
Pamokslas per šv. Mišias pradedant Vyskupų sinodą	Nr. 20, p. 2
Kalba pradedant Vyskupų sinodą	Nr. 20, p. 4
Kreipimasis į Vyskupų sinodą	Nr. 20, p. 5
Homilija per šv. Mišias užbaigiant Vyskupų sinodo XII generalinę asamblėją	Nr. 21, p. 2
Meditacija apie rožinio maldą	Nr. 23, p. 2
Kreipimasis į tarptautinį kongresą „Vatikano II Susirinkimas Jono Pauliaus II pontifikate“	Nr. 23, p. 3
Žinia Pasaulinės taikos dienos (2009 m. sausio 1 d.) proga	Nr. 24, p. 2

Popiežiaus katechezės

Katechezės apie šv. Augustiną (I–III)	Nr. 5, p. 5
Katechezės apie šv. Augustiną (IV–V)	Nr. 6, p. 8
Bendroji katechezė apie Jėzaus mirtį ir prisikėlimą	Nr. 7, p. 7
Katechezė apie šv. Leoną Didįjį	Nr. 9, p. 6
Bendroji katechezė apie šv. Benediktą Nursietį	Nr. 10, p. 8
Katechezė apie Dionizą Areopagitą	Nr. 10, p. 10
Katechezė apie Romaną Saldžiabalsį	Nr. 11, p. 4
Katechezė apie Grigalių Didįjį (I)	Nr. 11, p. 5
Katechezė apie Grigalių Didįjį (II)	Nr. 12, p. 2
Katechezė apie šv. Kolumbaną	Nr. 13–14, p. 2
Katechezė apie Izidorių Sevilietį	Nr. 13–14, p. 3
Katechezė apie Maksimą Išpažinėją	Nr. 13–14, p. 5
Pirmoji katechezė apie Paulių	Nr. 16, p. 5
Antroji katechezė apie Paulių: Pauliaus biografija	Nr. 19, p. 2
Trečioji katechezė apie Paulių: Pauliaus atsivertimas	Nr. 19, p. 4
Ketvirtoji katechezė apie Paulių: Pauliaus mokymas apie apaštalytės prasmę ir esmę	Nr. 19, p. 5
Penktoji katechezė apie Paulių: Paulius ir kiti apaštalai	Nr. 19, p. 7
Šeštoji katechezė apie Paulių: Jeruzalės Susirinkimas ir incidentas Antiochijoje	Nr. 19, p. 8
Septintoji katechezė apie Paulių: Pauliaus santykis su istoriniu Jėzumi	Nr. 20, p. 6
Aštuntoji katechezė apie Paulių: Pauliaus mokymas apie Bažnyčią	Nr. 20, p. 8
Devintoji katechezė apie Paulių: Pauliaus kristologija	Nr. 22, p. 2
Dešimtoji katechezė apie Paulių: kryžiaus teologija	Nr. 23, p. 3
Vienuoliktoji katechezė apie Paulių: Kristaus prisikėlimas	Nr. 23, p. 5
Dvyliktoji katechezė apie Paulių: mokymas apie Kristaus sugrįžimą	Nr. 23, p. 6
Tryliktoji katechezė apie Paulių: mokymas apie nuteisinimą	Nr. 23, p. 8

Vyskupų sinodas

Vyskupų sinodo žinia Dievo tautai užbaigiant XII generalinę asamblėją	Nr. 21, p. 4
---	--------------

Šventasis Sostas

Dvasininkijos kongregacija. Laiškas dėl Eucharistijos adoracijos, kunigų šventėjimo ir dvasinės motinystės skatinimo	Nr. 4, p. 5
Dvasininkijos kongregacija. Paaiškinamoji nota, skirta padėti skatinti Eucharistijos nuolatinės adoracijos kunigų ir kunigiškųjų pašaukimų labai praktiškai vyskupijose (parapijose, rektoratuose, koplyčiose, vienuolynuose, seminarijose)	Nr. 5, p. 10
Dvasininkijos kongregacija. Žinia pasaulinės maldos už kunigus dienos proga	Nr. 9, p. 8

Bažnyčios dokumentai

Benediktas XVI. Enciklika SPE SALVI	Nr. 1, p. 20
Tikėjimo mokymo kongregacija. Doktrininė nota dėl kai kurių evangelizacijos aspektų	Nr. 2, p. 23
Katalikiškojo auklėjimo kongregacija. DRAUGE UGDYTI KATALIKIŠKOJOJE MOKYKLOJE. Pašvęstojo gyvenimo asmenų ir pasauliečių tikinčiųjų bendra misija	Nr. 3, p. 19; Nr. 4, p. 18
Pašvęstojo gyvenimo institutų ir apaštališkojo gyvenimo bendrijų kongregacija. Instrukcija VADOVAVIMO TARNYSTĖ IR KLUSNUMAS	Nr. 12, p. 14; Nr. 13–14, p. 21
Popiežiškoji migrantų ir keleivių sielovados taryba. Tarptautinio benamių sielovadai skirtos susitikimo išvados	Nr. 16, p. 19
Katalikiškojo auklėjimo kongregacija. Psichologijos taikymo priimant bei ugdant kandidatus į kunigybę gairės	Nr. 22, p. 3
Tikėjimo mokymo kongregacija. Instrukcija DIGNITAS PERSONAE kai kuriais bioetikos klausimais	Nr. 24, p. 6

Šventasis Sostas ir Lietuva

Lietuvos Respublikos nepaprastojo ir įgaliotojo ambasadoriaus prie Šventojo Sosto Vytauto Ališausko kalba įteikiant skiriamuosius raštus	
Jo Šventenybei popiežiui Benediktui XVI	Nr. 23, p. 10
Jo Šventenybės popiežiaus Benedikto XVI atsakomoji kalba	Nr. 23, p. 11

Lietuvos Vyskupų Konferencija

Pareiškimas dėl nesąžiningos kampanijos prieš alkoholio reklamos ribojimą	Nr. 1, p. 8
LVK sekretoriato informacija dėl ordinų pripažinimo	Nr. 1, p. 8
Lietuvos Vyskupų Konferencijos Pirmininko kreipimasis dėl prekybos įmonių darbo Velykų sekmadienį	Nr. 6, p. 13
Lietuvos vyskupų laiškas gyvybės dienos proga	Nr. 6, p. 12
Lietuvos vyskupų laiškas maldų už pašaukimus dienos proga	Nr. 7, p. 8
Lietuvos Vyskupų Konferencijos Pirmininko arkivyskupo Sigito Tamkevičiaus pareiškimas dėl medicinos normos „Gydytojas akušeris-ginekologas“	Nr. 7, p. 9
Dėl Gyvybės prenatalinėje fazėje apsaugos įstatymo projekto	Nr. 7, p. 16
Dėl <i>Alkoholio kontrolės įstatymo pakeitimo bei papildymo</i> projektų	Nr. 7, p. 16
LVK komunikatas Valstybinės šeimos politikos koncepcijos patvirtinimo proga	Nr. 11, p. 7
Lietuvos vyskupų laiškas Seimo rinkimams artėjant	Nr. 18, p. 12
Tikinčiųjų bendruomeninė malda, skirta maldų aštuondienui prieš Seimo rinkimus spalio 5–12 d.	Nr. 18, p. 13
Tekstai maldos grupėms rengiantis Seimo rinkimams spalio 5–12 d.	Nr. 18, p. 14
Lietuvos vyskupų advento laiškas	Nr. 22, p. 10
Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis (2008 01 16)	Nr. 2, p. 10
Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis(2008 03 12)	Nr. 5, p. 11
Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis (2008 05 27–29)	Nr. 11, p. 8
Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis (2008 11 04–06)	Nr. 21, p. 11

Ganytojų žodis

Kardinolo A. J. Bačnio pamokslas Vilniaus arkikatedroje minint Sausio 13-ąją	Nr. 2, p. 22
Kardinolas Audrys Juozas Bačkis. Dievo gailėstingumo slėpinys – Bažnyčios turtas	Nr. 7, p. 19
Kardinolas A. J. Bačkis pasveikino XI Sąjūdžio suvažiavimą, minėjusį Sąjūdžio įsteigimo 20-metį	Nr. 11, p. 20
Vilkaviškio vyskupo laiškas pradedant Apaštalo Pauliaus 2000-uosius jubiliejinius metus	Nr. 13–14, p. 18
Kaišiadorių vyskupo laiškas dėl Gyvojo rožinio maldos ir draugijos	Nr. 13–14, p. 20
Kardinolas J. Meisneris. Pamokslas Švč. M. Marijos apsireiškimo Šiluvoje 400 metų jubiliejaus iškilnių proga	Nr. 17, p. 2
Kardinolas A. J. Bačkis. Pamokslas Šiluvos jubiliejinių atleidų proga	Nr. 17, p. 4
Arkivyskupas S. Tamkevičius. Pamokslas Šiluvoje švenčiant Lietuvos jaunimo dieną ir minint Jono Pauliaus II apsilankymo Šiluvoje 15-ąsias metines	Nr. 17, p. 5

Homilijos

Palaimintas likutis. 4 eilinis sekmadienis (A)	Nr. 1, p. 18
Jėzaus ir mūsų gundymai. I gavėnios sekmadienis (A)	Nr. 1, p. 19
„Po šešių dienų“. II gavėnios sekmadienis (A)	Nr. 2, p. 20
Troškulys ir versmė. III gavėnios sekmadienis (A)	Nr. 2, p. 21
Aklumas ir tikėjimas. IV gavėnios sekmadienis (A)	Nr. 3, p. 17
Lozoriaus prikėlimas. V gavėnios sekmadienis (A)	Nr. 3, p. 18
Kančia pagal Matą. Verbų sekmadienis	Nr. 4, p. 16

Prisikėlimo liudytojai. Velykos	Nr. 4, p. 17
Gailestingumo šventė. II Velykų sekmadienis (A)	Nr. 5, p. 28
„Priversti“ Viešpatį. III Velykų sekmadienis (A)	Nr. 5, p. 29
Vartai į gyvenimą. IV Velykų sekmadienis (A)	Nr. 6, p. 21
Dievo darbai. V Velykų sekmadienis (A)	Nr. 6, p. 22
Dvasios pažadas. VI Velykų sekmadienis (A)	Nr. 7, p. 17
Priesakas krikštyti. Kristaus Žengimas į dangų (A)	Nr. 7, p. 18
Dvasia vienija. Sekminės	Nr. 8, p. 19
Trejybės pėdsakai. Švenčiausioji Trejybė (A)	Nr. 8, p. 20
Švenčiame ir liudijame. Švč. Kristaus Kūnas ir Kraujas	Nr. 9, p. 21
Žodžiai ir darbai. 9 eilinis sekmadienis (A)	Nr. 9, p. 22
Pasitikintys nusidėjėliai. 10 eilinis sekmadienis (A)	Nr. 9, p. 23
Išrinktieji. 11 eilinis sekmadienis (A)	Nr. 10, p. 24
„Nebijokite“. 12 eilinis sekmadienis (A)	Nr. 10, p. 25
Bažnyčios šulai. Šv. apaštalai Petras ir Paulius	Nr. 11, p. 18
Jėzaus išmintis. 14 eilinis sekmadienis (A)	Nr. 11, p. 19
Sėja ir derlius. 15 eilinis sekmadienis (A)	Nr. 12, p. 11
Raugių rizika. 16 eilinis sekmadienis (A)	Nr. 12, p. 12
Palyginimų išmintis. 17 eilinis sekmadienis (A)	Nr. 12, p. 13
Dalijimosi pažadas. 18 eilinis sekmadienis (A)	Nr. 13–14, p. 13
Tylos balsas. 19 eilinis sekmadienis (A)	Nr. 13–14, p. 14
Marijos kelias. Švč. Mergelės Marijos Ėmimas į dangų	Nr. 13–14, p. 15
Tikėjimo egzaminas. 20 eilinis sekmadienis (A)	Nr. 13–14, p. 16
„Kuo mane laikote?“. 21 eilinis sekmadienis (A)	Nr. 13–14, p. 17
Kryžiaus akistata. 22 eilinis sekmadienis (A)	Nr. 15, p. 19
Broliškas pabarimas. 23 eilinis sekmadienis (A)	Nr. 15, p. 20
Žaltys ant stulpo. Šv. Kryžiaus išaukštinimas	Nr. 16, p. 17
Tikrasis teisingumas. 25 eilinis sekmadienis (A)	Nr. 16, p. 18
Apsigalvojęs sūnus. 26 eilinis sekmadienis (A)	Nr. 17, p. 28
Mintys ir elgesys. 27 eilinis sekmadienis (A)	Nr. 17, p. 29
Nepasitikėjimo šydas. 28 eilinis sekmadienis (A)	Nr. 17, p. 30
Mokesčiai ir sąžinė. 29 eilinis sekmadienis (A)	Nr. 18, p. 19
Įsakymų šerdis – meilė. 30 eilinis sekmadienis (A)	Nr. 18, p. 20
Mirtis ir auka. Mirusiųjų diena – Vėlinės	Nr. 19, p. 19
Svarbiausia šventovė. Laterano bazilikos pašventinimas	Nr. 19, p. 20
Dovana ir užduotis. 33 eilinis sekmadienis (A)	Nr. 20, p. 19
Karalius ir Teisėjas. Kristus, Visatos Valdovas (A)	Nr. 20, p. 20
Raginimas budėti. I advento sekmadienis (B)	Nr. 21, p. 19
Tikrasis atsivertimas. II advento sekmadienis (B)	Nr. 21, p. 20
Šviesos liudytojas. III advento sekmadienis (B)	Nr. 22, p. 20
Viešpaties namai. IV advento sekmadienis (B)	Nr. 22, p. 21
Kovos laimėtojai. Kristaus Gimimas – Kalėdos	Nr. 23, p. 24
Šeimos mokykla. Šventoji Šeima	Nr. 23, p. 25
Metai išganymo istorijoje. Švč. Mergelė Marija,	
Dievo Gimdytoja	Nr. 23, p. 26
Tiesos ieškotojai. Kristaus Apsireiškimas	Nr. 23, p. 27
Mylimasis Sūnus. Kristaus Krikštas (B)	Nr. 24, p. 25
Pašaukti vardu. 2 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 24, p. 26

„Garbė Dievui aukštynėse, o žemėje ramybė jo mylimiems žmonėms“ (Lk 2, 14)

Teprilado gimęs Viešpats mus savo meilės ir ramybės!

„Bažnyčios žinių“ redakcija

Bažnyčios žinios

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos
du kartus per mėnesį

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
S. Skapo g. 4, 01122 Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras
Papilio g. 5, 44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas

arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ

Nariai:

mons. Gintaras Grušas
kun. Lionginas Virbalas SJ

Vyskupijų atstovai:

Kaišiadorių vyskupija / kun. Algirdas Jurevičius
Kauno arkivyskupija / Darius Chmieliauskas
Panevėžio vyskupija / kun. Rimantas Kaunietis
Šiaulių vyskupija / kun. Evaldas Alūza
Telšių vyskupija / kun. Remigijus Saunorius
Vilkaviškio vyskupija / mons. Arūnas Poniškaitis
Vilniaus arkivyskupija / kun. Saulius Bužas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

Jūratė Kadusauskaitė / Marijampolė
kun. Žydrūnas Vabuolas / Vilnius
kun. Andriejus Sabaliauskas / Telšiai
Laima Zimkienė / Šiauliai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio g. 5, 44275 Kaunas

TELEFONAI

Redakcija (37) 323 853
Platinimo tarnyba (37) 322 758
Faksas (37) 323 853
El. paštas lkbic@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Savanorių pr. 192
44151 Kaunas

TIRAŽAS 800 egz.

ISSN 1392-6098

© 2008, „Bažnyčios žinios“